Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Problematika legalizace výnosů z trestné činnosti v souvislosti s činností bank v ČR

Ilona Kňážková

Bakalářská práce
2016

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: **2015/2016**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Ilona Kňážková**
Osobní číslo:	**E13136**
Studijní program:	**B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor:	**Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a celníky**
Název tématu:	**Problematika legalizace výnosů z trestné činnosti v souvislosti s činností bank v ČR**
Zadávající katedra:	**Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování:

Cíl práce je vysvětlit a popsat problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti, tj. praní špinavých peněz. Dále se práce zaměří na prevenci bank v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Osnova:
- Banky a jejich fungování.
- Druhy finanční kriminality.
- Legalizace výnosů z trestné činnosti bank v ČR.

Rozsah grafických prací: -

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČASTORÁL, Z. Ekonomická kriminalita: (z pohledu řízení a správy). 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007, 183 s. ISBN 978-808-6754-833,
CHMELÍK, J. Pozornost, úplatek a korupce. 1. vyd. Praha: Linde, 2003, 222 s. ISBN 80-720-1434-X,
JÍLEK, J. Finanční rizika. 1. vyd. Praha: Grada, 2000, 635 s. ISBN 80-716-9579-3,
PÁNEK, Da. Bankovní regulace a dohled. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005, 48 s. Distanční studijní opora. ISBN 80-210-3660-5,
TVRDÝ, J., BÁRTOVÁ, A. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, xiv, 501 p. ISBN 80-740-0099-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Liběna Černohorská, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **29. září 2015**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2016**

L.S.

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 29. září 2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 15. 4. 2016 Ilona Kňážková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce Ing. Liběně Černohorské, Ph.D. za její odbornou pomoc, cenné rady a tipy na materiály, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala kpt. Marianovi Dvorščíkovi, Bc. z Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality Police ČR za poskytnuté materiály.

ANOTACE

Práce vysvětluje a popisuje problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti, tj. praní špinavých peněz se zaměřením na banky. Popisuje fáze, kterými proces probíhá a boj proti legalizaci výnosů trestné činnosti z hlediska finančních institucí a bank v ČR.

KLÍČOVÁ SLOVA

banky, legalizace výnosů z trestné činnosti, praní špinavých peněz, podezřelý obchod

TITLE

The issue of legalization of proceeds from illegal activity in connection with the activities of banks in the Czech Republic

ANNOTATION

This work explains and describes the problem of legalization of proceeds of crime it is money laundering focused on banks. The work describes phases of the process takes place and the fight against legalization of proceeds of crime from the viewpoint of financial institutions and banks in the Czech Republic.

KEYWORDS

banks, legalization of proceeds of illegal activity, money laundering, suspicious transaction

OBSAH

ÚVOD **10**

1 BANKY A JEJICH PŮSOBENÍ **11**

1.1 HISTORIE BANKOVNICTVÍ 11
1.2 BANKOVNÍ SYSTÉM 12
1.2.1 Bankovní systém v ČR 13
1.3 CHARAKTERISTIKA BANK 14
1.4 BANKOVNÍ RIZIKA 15

2 EKONOMICKÁ, HOSPODÁŘSKÁ A FINANČNÍ KRIMINALITA **18**

2.1 KRIMINALITA 18
2.2 EKONOMICKÁ KRIMINALITA 18
2.2.1 Hospodářská kriminalita 20
2.2.2 Finanční kriminalita 21
2.2.3 Formy finanční kriminality 22
2.3 INDEX KRIMINALITY 23

3 PROBLEMATIKA LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI **25**

3.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI 25
3.2 TRESTNÝ ČIN LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI A SANKCE V ČR 26
3.3 RIZIKA BANK V SOUVISLOSTI S LEGALIZACÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI 27
3.4 FÁZE LEGALIZACE 28
3.4.1 Placement 29
3.4.2 Layering 30
3.4.3 Integracion 30
3.5 PODEZŘELÝ OBCHOD 31

4 BOJ PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI **33**

4.1 INSTITUCE ČINNÉ V BOJI PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI 33
4.1.1 Finanční analytický útvar 34
4.1.2 Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV 36
4.1.3 Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality SKPV 36
4.1.4 Národní protidrogová centrála SKPV 38
4.1.5 Bankovní regulace a dohled ČNB 38
4.2 BOJ BANK PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI 40
4.2.1 Systém vnitřních zásad a politika Poznej svého klienta 40
4.2.2 Identifikace a kontrola klienta z hlediska banky 41
4.2.1 Bankovní tajemství 42
4.2.2 Omezení plateb v hotovosti 43
4.3 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V BOJI PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI 43
4.3.1 Finanční akční výbor proti praní peněz 44
4.3.2 Moneyval 44
4.3.3 Světová banka, Mezinárodní měnový fond a další instituce působící ve strategii AML 45

ZÁVĚR **46**

POUŽITÁ LITERATURA **48**

SEZNAM PŘÍLOH **52**

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Analytická činnost FAÚ 2011-2015.....35

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Graf znázorňující vývoj Indexu kriminality 2011-2015.....24
Obrázek 2: Graf znázorňující zajištěné finanční prostředky FAÚ 2011-2015.....35
Obrázek 3: Graf znázorňující zajištěné finanční prostředky Policie ČR a ÚOKFK SKPV 2011-2014.....37

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

AML	Anti money laundering
AMON	Anti-Money Laundering Operational Network
ARO	Asset recovery office
CFT	Combating the Financing of Terrorism
CRD	Capital Requirements Directive
CRR	Capital Requirements Regulation
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSOB	Československá obchodní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
FATF	Financial Action Task Force on Money Laundering
FAÚ	Finanční analytický útvar
G7	Group of Seven (Sdružení ekonomicky nejvyspělejších států světa, nyní G8)
HDP	Hrubý domácí produkt
NPC SKPV	Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ÚOKFK SKPV	Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování
ÚOOZ SKPV	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování

ÚVOD

Nelegální praktiky v bankovní sféře ohrožují nejen jednotlivé banky, ale mohou v určitém rozsahu oslabit i důvěryhodnost a bezpečnost bankovního systému jako takového. V moderním, stále více otevřeném světě pohybu financí, a vlivem nových technologií a inovací bankovních produktů, se zvyšují možnosti využívání nelegálních praktik.

Jednou z nejrozšířenějších nelegálních praktik týkajících se bankovnictví je legalizace výnosů z trestné činnosti aneb praní špinavých peněz. Ve většině případů se jedná o peněžní prostředky nelegálních zisků pocházející z organizovaného zločinu vydávané za legálně získané a sloužící k dalšímu zisku prostřednictvím směnáren, pošt, sázkových kanceláří aj.

Vhodnost či přímo nezbytnost bank a dalších finančních institucí pro praní špinavých peněz je dána vlastním průběhem pracího procesu i cíli, k němuž směřuje. Otázkou je, zda mohou banky praní výtěžků z ilegálních činností odhalit a do jaké míry mu mohou zabránit. Jedním z největších problémů, souvisejících s praním špinavých peněz, je vymezení nelegální činnosti. Pokud se jedná o terorismus nebo obchod s drogami, zbraněmi či lidmi, je pojmenování relativně jednoduché. V řadě dalších oblastí se ale názory jednotlivých ekonomů a států výrazně rozcházejí.

Cílem této práce je vysvětlit a popsat problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti v souvislosti s činností bank v České republice. Nejprve se práce věnuje bankám jako takovým, vymezuje jejich působnost v ČR a činnosti na finančních trzích. Zde je také nastíněno, s jakými druhy rizik se může banka setkat. Práce pokračuje vymezením ekonomické, hospodářské a finanční kriminality spolu s indexem kriminality, pomocí něhož lze srovnávat kriminalitu ve více regionech nebo zemích světa. Následně se již zaměřuje na problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti, charakterizuje trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti a podává náhled na sankce v ČR. Dále se práce zabývá popisováním, jakými jednotlivými kroky zločinecké organizace peněžní prostředky z nelegálních aktivit legalizují, a specifikací, jaký obchod lze považovat za podezřelý. Práce pokračuje bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, představuje instituce, které jsou na boj zaměřeny, a prezentuje jejich výsledky za posledních několik let. Dále práce vysvětluje boj bank za pomoci strategie „Poznej svého klienta“, identifikace klienta a omezení plateb v hotovosti. Závěr práce je věnován mezinárodní spolupráci v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a popisem institucí, které se bojem zabývají v mezinárodním měřítku.

1 BANKY A JEJICH PŮSOBENÍ

Proto, abychom se mohli zabývat legalizací výnosů trestné činnosti bank, je nejprve vhodné si vysvětlit, o jaké finanční instituce se jedná, jaké jsou jejich základní principy, jak fungují a jaké jsou jejich činnosti. Banky mají na finančním trhu svou specifickou úlohu a ve většině zemí velice významné postavení. Vykonávají určité funkce, které se během historie vyvíjely, měnily a které jsou třeba v současné době jak individuálně, tak globálně, regulovat. Existence finančních zprostředkovatelů je obecně považována za nezbytnou právě díky významu, který mají v procesu alokace zdrojů. Po staletí byla alokace zdrojů - kapitálu realizována pouze bankami, stejně tak banky jako jediné provozovaly i další ekonomické a finanční činnosti.

Vznik globálních finančních trhů a finanční inovátorství vede v posledních desetiletích k významným změnám ve finančním sektoru. To ale neznamená konec potřebnosti bank jako finančních spotřebitelů, ba naopak s rozvojem bank jsou jejich finanční produkty více žádané a s tím souvisí i nutnost banky hlídat a regulovat.

1.1 Historie bankovnictví

Můžeme říci, že bankovnictví má velice dlouhou tradici. Na vzniku novodobého bankovnictví se nejvíce podílela Itálie. Ve 13. století se bankovnictví dočkalo největšího rozmachu. Počátky bankovnictví se dají přirovnat ke klasické směně. Měnily se nejenom různé druhy peněz, ale i cenných papírů. Od těchto obchodů pak nebylo příliš daleko ke vzniku peněz a později i prvních půjček a úvěrů.

Za první banku lze považovat opět původem italskou banku: Banca Monte dei Paschi di Siena. Vznikla v roce 1472. Její funkce už tehdy značně připomínala současné banky. Svým klientům poskytovala mnoho služeb. Například obchodovala se směnkami, přijímala vklady jak od soukromých osob, tak od veřejných institucí, dále poskytovala úvěry, které si už tehdy kryla zástavou. Také provozovala obchod se zahraničím ve formě valut, které směňovala.

V Itálii vznikaly první banky již ve 13. století, ovšem, jak bývá zvykem, do českých zemí se, ostatně jako i mnohé jiné novinky, i banky dostaly o poznání později. A to konkrétně až na počátku 19. století. V roce 1824 byla založena na našem území Česká spořitelna a v roce 1847 National Bank. Na základě liberálních požadavků vznikla celá řada dalších bankovních domů.

Velkou prověrkou však pro většinu bank v tehdejší době byl bankovní krach na burze v roce 1873. Následky této události přečkalo bez velké úhony jen několik silných bank.[1]

Moderní banky se od bank 19. století liší v mnohém. Banky mívají celosvětově stovky poboček, disponují vysokým bezpečnostním systémem, vybavením, proškolenými zaměstnanci a často obrovskými komplexy budov. Novodobé banky nabízejí širokou škálu bankovních produktů, jako jsou půjčky, úvěry, vedení účtu, spoření a mnohé další, ale také se již začínají věnovat pojišťovacím produktům, aby pokryly nároky klientů na komplexní služby.

1.2 Bankovní systém

Základní prvky finančního systému tvoří finanční instituce (centrální banka a síť obchodních bank) a finanční trhy. Ti nabízejí transakční, zprostředkovatelské a pojišťovací služby, dále pak služby spojené s investicemi do cenných papírů a obchodování s nimi. Tyto trhy můžeme dále dělit na depozitní a nedepozitní finanční instituce. Komerční banky se řadí k depozitním finančním institucím, tedy k těm, kteří mají licenci k přijímání vkladů a jež nabízejí klientům, aby si u nich uložili své finanční prostředky. Finanční instituce shromažďují úspory a transformují je v investice a vytvářejí a zajišťují mechanismus umožňující jak zúčtovací, tak platební styk.

Bankovní systémy se obvykle dělí na jednostupňové a dvoustupňové. Je tomu tak podle toho, zda je, nebo není institucionálně oddělena centrální banka od obchodních bank. V České republice je zaveden dvoustupňový bankovní systém, který převládá v moderních bankovních systémech. Obchodní banky v dvoustupňovém systému pracují na ziskovém principu, zprostředkovávají pohyby dočasně volných peněžních prostředků podle požadavků trhu a v rámci pravidel, které stanovuje a hlídá centrální banka. Dále můžeme banky členit podle toho, jaké činnosti vykonávají, a to na univerzální banky, specializované banky, a banky, které vykonávají obě činnosti, tedy banky smíšené. Banky specializované poskytují buď pouze komerční činnosti, nebo pouze investiční činnosti. V současných moderních bankovních systémech převládá model univerzálního bankovnictví, jinými slovy takový, kde banky mohou poskytovat celou škálu bankovních produktů, tedy produkty komerčního i investičního bankovnictví. Výhodou univerzálního bankovnictví je i konkurenceschopnost.

[1] POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, xvi, 480 s. Beckovy ekonomické učebnice, str. 35-38

Banky vykonávající jak komerční, tak investiční činnosti jsou více odolné vůči univerzálním bankám, než když by jejich zaměření bylo specializované.[2]

Banky na trhu si navzájem konkurují, ovlivňují se a sledují své záměry, nefungují tedy odděleně. Zároveň i mezi sebou provádějí obchody a ovlivňují tak jiné banky a spolu s tím i nabídku bankovních obchodů. To je důvod, proč je vhodné si vysvětlit nejenom pojem banka, ale také bankovní soustava. Bankovní soustava se dá popsat jako souhrn bank na určitém území spolu se vzájemnými vazbami a vazbami k okolí.

1.2.1 Bankovní systém v ČR

Základní charakteristika finančního systému jednotlivých zemí vychází z ukazatelů finančních trhů a finančních zprostředkovatelů. Vybraný ukazatel se obvykle vztahuje k hrubému domácímu produktu (HDP), aby bylo možné porovnat velikostí odlišné finanční sektory. Česká republika se řadí do velikostně menší ekonomiky.

Česká republika, jakožto člen Evropské unie (EU), má určeny principy, které upravují v rámci Evropské unie činnost a regulaci bank. Tyto principy se nacházejí ve směrnicích EU. Jedná se o směrnici CRD IV (Capital Requirements Directive), neboli směrnici Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky. Tato směrnice je jedním z klíčových předpisů EU, který se týká sektoru úvěrových institucí, tzn. v České republice sektoru bank a spořitelních a úvěrních družstev. Dále sem patří nařízení CRR (Capital Requirements Regulation). To představuje soubor obezřetnostních požadavků a je základem jednotného evropského souboru pravidel pro všechny instituce, tj. úvěrové instituce a investiční podniky, kam v ČR spadají banky.[3]

Dle České národní banky (ČNB) v České republice k 31. březnu roku 2016 působilo 45 bank, 11 spořitelních a úvěrových družstev, 2 fondy peněžního trhu a jedna centrální banka.[4] Mezi největší banky z hlediska bilanční sumy se u nás meziročně umisťují na prvních příčkách Československá obchodní banka (ČSOB) a Česká spořitelna, další příčky obsazují Komerční banka a UniCredit Bank. Tyto banky zabírají značnou část finančního trhu v České

[2] REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s., str. 86-89

[3] Časté otázky a odpovědi – směrnice Capital Requirements Directive (CRD IV) a nařízení Capital Requirements Regulation (CRR). In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/caste_otazky_a_odpovedi_smernice.html,

[4] Seznam měnových finančních institucí v České republice. In: *Česká národní banka* [online]. 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/seznamy_mbs/seznam_mfi/CZ_MFI_CZ_verze.xls,

republice. Za nimi se v závěsu objevují GE Money Bank, mBank, Raiffeisenbank a Air Bank.[5]

Velikost bank a dalších finančních institucí, jejich podíl na finančním trhu, i veškeré další změny v této oblasti, jsou ovlivňovány celou škálou nejen ekonomických, ale i technických, společenských, politických a dalších faktorů, které formují podmínky podnikání v bankovním a finančním sektoru v příslušné ekonomice. Nesmíme opomenout legislativu a regulaci a dohled, ti mají také významný vliv na změny v bankovním sektoru. Všechny faktory se zároveň ovlivňují navzájem, mnohdy působí společně a ne všechny mají stejný vliv. Proto je počet i struktura finančních institucí v různých zemích odlišná.

Charakteristické pro český bankovní sektor je, že téměř každá bankovní služba je zpoplatněna včetně základních služeb, jakými jsou vedení účtu a jeho správa. V posledních letech se už i v České republice vyskytují banky, které nabízejí vedení účtu zcela zdarma. Banka si tento čin kompenzuje smlouvou s klientem na několik let a zpoplatněnými bonusovými službami. Občané České republiky by se dali, z hlediska změn své banky, charakterizovat jako konzervativní národ, není moc klientů bank, kteří jsou ochotni ihned přecházet k jiné bance, jakmile se vyskytne lepší nabídka.

1.3 Charakteristika bank

Nejvíce používané vyjádření říká, že banky jsou finanční zprostředkovatelé, tedy instituce, jejichž činností je přijímání vkladů, poskytování úvěrů a zajišťování platebního styku na finančních trzích. Touto definicí lze jednoduše říci, jaké jsou hlavní činnosti univerzálních bank. Fungování banky je tedy založeno na obchodování s cizími penězi. Banka si peníze půjčí od klientů, co mají přebytek peněz a pak je použije na úvěry klientům, kteří peníze v danou chvíli potřebují. Banky ale provádí nemálo dalších obchodů a činností. Jedna z mnoha teorií popisující banky člení funkce bank do následujících čtyřech kategorií:

1. finanční zprostředkování,
2. emise bezhotovostních peněz,
3. provádění platebního styku,
4. zprostředkování investování na peněžním a kapitálovém trhu.

[5] Výsledky pěti největších bank v Česku za rok 2014 - dvěma poklesla bilanční suma. In: *Finparáda* [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://www.finparada.cz/2639-Vysledky-bank-v-lonskem-roce.aspx,

Jen z tohoto výčtu funkcí bank je zřejmé, že definice, podle které banka přijímá depozita a poskytuje úvěry, je definicí velice zjednodušenou. Další Vymezení podle *Poloučka (2013)* vyjmenovává následující čtyři funkce bank:

1. nabídka přístupu k platebnímu a zúčtovacímu mechanismu,
2. transformace a alokace zdrojů neboli přeměna úspor v investice,
3. řízení rizika,
4. zpracování informací a monitorování dlužníků.[6]

Ať už si zvolíme první, druhou, nebo jinou formulaci, všechny by nám měly říci to nejdůležitější. A to, že banky jednak shromažďují úspory a transformují je v investice, tak i vytvářejí a zajišťují mechanismus umožňující platební a zúčtovací styk hospodářských subjektů.

Jednoznačné právní vymezení banky, které je přesně sepsáno v zákoně č. 284/2009 Sb., o platebním styku a v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách, definuje banky následujícím způsobem: *„Bankami se rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které přijímají vklady od veřejnosti, poskytují úvěry, a které k výkonu činností mají bankovní licenci. Banka může vykonávat tyto další činnosti, má-li je povoleny v jí udělené licenci, a to investování do cenných papírů na vlastní účet, finanční pronájem (finanční leasing), platební styk a zúčtování, vydávání a správu platebních prostředků, poskytování záruk, otvírání akreditivů, obstarávání inkasa, poskytování investičních služeb, finanční makléřství, výkon funkce depozitáře, směnárenskou činnost, poskytování bankovních informací, obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta, pronájem bezpečnostních schránek, provádění administrace investičních fondů a zahraničních investičních fondů.„* Bankovní obchody jsou popsány v tomtéž zákoně a v zákoně č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, který je účinný od 1. ledna 2014. Činnost bank dále specifikuje vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstvech a obchodníků s cennými papíry. Tato vyhláška zpracovává příslušný předpis Evropské Unie a zároveň na něj navazuje.

1.4 Bankovní rizika

Cílem a motivem podnikání bank je, stejně jako každého jiného podniku, dosahování co možná nejvyššího zisku. Banky se snaží maximalizovat svůj zisk, spolu s respektováním určitého maximálního rizika, které vyplývá z jejich činností. Jaké riziko bude postupovat

[6] POLOUČEK, S., ref. 1, str. 10

a jaká je požadovaná míra zisku spolu s cíli, vždy závisí na konkrétních, přesně definovaných požadavcích banky, na akcionářích a na strategii, jakou si daná banka zvolila.

Velkou roli v odlišení se podniků od bank hrají úroky. Úroky, které banka platí svým klientům, když si u ní uloží peníze formou vkladu, musí být nižší, než ty úroky, které bance platí samotní klienti, když jim banka poskytne úvěr, aby banka generovala základní zisk. Dále by banka z hlediska úroků měla přemýšlet o vhodné strategii. Obvykle je tomu tak, že banky, které chtějí proniknout na trh, a veřejnost o nich nemá žádné povědomí, nabízejí vyšší vkladové úroky než banky domácí. S tím souvisí i úrok z úvěrů. Banka, která poskytla vysoké úroky při vkladu, si tuto ztrátu musí vykompenzovat vyššími úroky z úvěru. Tyto taktiky způsobují, že je podnikání bank nově vstupujících na trh mnohem rizikovější, než u bank působících na trhu již delší dobu.[7]

Riziko obecně představuje nebezpečí vzniku škody, poškození, ztráty, zničení věci nebo újmu na zdraví. Ve financích a ekonomii je pojem riziko používán v souvislosti s nejednoznačným průběhem jistých ekonomických procesů a s tím souvisejících výsledků. S rozvojem bankovnictví i nových služeb a produktů, které nabízejí, vznikají stále nová rizika. Jednotlivé druhy rizik spolu úzce souvisejí, prolínají se a překrývají. Z těchto důvodů musí posuzování bankovních rizik vycházet z následujících faktů. Je třeba přihlížet ke stabilitě a struktuře výnosů dané banky, dále odrážet skutečnosti, jaké údaje a jakým způsobem je banka zveřejňuje a jak je otevřená vůči veřejnosti a orgánům a rovněž institucím regulace a dohledu a nakonec je třeba posuzovat rizika podle toho, jak jsou dodržována a respektována opatření ČNB v jednotlivých bankách.

Většina rizikových faktorů, která ovlivňuje činnost bank, vzniká a mění se v souvislosti se změnami v aktivitách a se změnami v organizační struktuře bank. Rizika související se strukturou výnosů banky mohou být způsobeny jak činností banky, tak i jejích dceřiných společností.

Mezi bankovní rizika patří specifická rizika pro tuto činnost, jako jsou:

- úvěrové riziko,
- úrokové riziko,
- měnové riziko,
- likviditní riziko,
- kapitálové riziko,

[7] ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s., str. 218-219

- změna tržních cen. [8]

Lze se ale setkat i s riziky, která jsou běžná v dalších oblastech podnikání jako např. krádež, požár, či povodeň. Spadají sem i rizika spojená se zaměstnanci a členy vedení banky, zde se jedná především o rizika zpronevěry. Všechna tato rizika, pokud nastanou, mohou mít velice neblahý dopad na fungování banky, ať už z hlediska solventnosti, ztrátě likvidity nebo důvěryhodnosti banky.

Rizika, která ohrožují banky, jsou četná, viz výše. Většinu z nich lze přiřadit k jednomu z následujících rizik, a to k riziku likvidity anebo riziku platební neschopnosti. Mezi rizika likvidity patří např. riziko nerealizace pohledávek nebo riziko vyplývající z rozdílu pevných a pohyblivých sazeb při úvěrech a vkladech. Riziko platební neschopnosti vyplývá z obavy, že dlužníci nesplatí bance své dluhy, ať už z úroků nebo jistiny.

Dále je zde dobré zmínit i finanční riziko. Finanční riziko lze obecně definovat jako potenciální finanční ztrátu v budoucnosti vyplývající z daného finančního či komoditního nástroje nebo finančního či komoditního portfolia. Každá finanční ztráta snižuje hodnotu finanční instituce.

Předpokladem pro analýzu a řízení rizika je jeho vyjádření v kvantitativní formě. Specifikace rizika souvisí s postoji toho, kdo ho hodnotí. Různé subjekty mohou hodnotit stejný jev různě. Nejen proto existuje několik metod, jak tato rizika měřit. Mezi nejpoužívanější patří Gap analýza neboli diferenční analýza, Durace, dále nové metody, mezi které se řadí metoda VaR („hodnota v riziku“) a stresové testování a také simulace Monte Carlo. Důležitou roli hraje opět i regulace a dohled v bankovnictví.

Všem rizikům se banka snaží předcházet, a když nastanou, tak jim čelit a minimalizovat jejich dopad. To s sebou nese nemalé finanční prostředky, které by banka měla mít uložené pro takovéto případy a také náklady na proškolování zaměstnanců nebo např. snaha poskytovat úvěry jen kvalitním dlužníkům, zajišťování některých úvěrů apod.

Hlavní postupy řízení, měření a regulace finančních rizik jsou zakotveny v právních dokumentech, v dokumentech Basilejského výboru pro bankovní dohled, v Mezinárodní organizaci komisí pro cenné papíry a v Mezinárodní asociaci dohledů nad pojišťovnami. Tyto organizace prosazují zájmy bank a investičních podniků.[9]

[8] POLOUČEK, S. ref. 1, str. 147-180
[9] JÍLEK, Josef. *Finanční rizika.* 1. vyd. Praha: Grada, 2000, 635 s., str. 101, 213-217

2 EKONOMICKÁ, HOSPODÁŘSKÁ A FINANČNÍ KRIMINALITA

Než se vůbec začneme zabývat problematikou legalizace výnosů z trestné činnosti, je vhodné, abychom si vysvětlili, jaké druhy finanční kriminality existují, jak se dělí a především, kam spadá problematika legalizace výnosů z trestné činnosti, pro tuto práci se zaměřením na banky v České republice.

Budeme se zabývat pojmy: hospodářská kriminalita, ekonomická kriminalita a v neposlední řadě finanční kriminalita. Tyto zdánlivě podobné, často zaměňované druhy kriminality, však mají rozdílný význam. Ten si objasníme v následujících řádcích.

Různé literatury a různí autoři odlišují tyto pojmy různě. V zahraničí se používá především pojem ekonomická kriminalita, na rozdíl od České republiky, kde se často používá pojem kriminalita hospodářská. Tato práce se přiklání k variantě podle *Častorála (2007),* který říká, že jak hospodářská kriminalita, tak i finanční kriminalita, spadají do ekonomické kriminality. Stejně tak doporučení Rady Evropy sjednocuje hospodářskou a finanční kriminalitu pod jednotný pojem ekonomická kriminalita. Obecně platí, že součástí ekonomické kriminality je hospodářská kriminalita a součástí hospodářské kriminality je finanční kriminalita.

2.1 Kriminalita

Kriminalitu lze charakterizovat jako souhrn činů uvedených v trestním zákoně, které jsou popisované podle prostoru, rozsahu, struktury a pohybu za určitý časový úsek z hlediska legálního pojetí a přestupků, které jsou zahrnuty v přestupkovém zákoně. V obecném slova smyslu se jedná o veškeré páchání přestupků nebo trestných činů. Sociologické pojetí spojuje kriminalitu s porušováním morálních a sociálních norem.

S kriminalitou jako takovou úzce souvisí pojem kriminologie. Kriminologie je věda o kriminalitě (zločinnosti), o jejích pachatelích a obětech trestných činů a o její kontrole. Samotné slovo "kriminologie" je odvozeno od latinského crimen (zločin) a řeckého logos (zde ve smyslu učení). Kriminologie je také nauka charakterizovaná spoluprací více vědních oborů.

2.2 Ekonomická kriminalita

Ekonomická kriminalita je nejširší pojem, zahrnuje i kriminalitu hospodářskou, finanční kriminalitu a pro tuto práci podstatnou – legalizaci výnosů z trestné činnosti. Na ekonomickou

kriminalitu se lze podle *Častorála (2007)* dívat jako na mezinárodně přijatý pojem, zahrnující protiprávní jednání s ekonomickými prvky, jímž byl dosažen finanční, majetkový nebo jiný prospěch na úkor konkrétního ekonomického subjektu, kterým může být fyzická osoba, právnická osoba, obchodní společnost ale i stát samotný a jež naplňuje skutkovou podstatu některého z trestných činů nebo skupin trestných činů. Toto protiprávní jednání se odehrává v ekonomickém prostředí zpravidla s využitím ekonomických nástrojů.

Tzv. „protiprávní jednání, kterým byl dosažen finanční nebo jiný prospěch na úkor konkrétního ekonomického subjektu" se prolíná všemi druhy kriminality. Dá se říci, že je i potvrzením různých pohledů na ekonomickou vs. hospodářskou kriminalitu těch, kteří tvrdí, že se jedná o totožné pojmy.

Trestné činy související s kriminalitou ekonomickou, podle zvláštní části trestního zákona, můžeme vyjádřit ve formě tabulky nebo grafu. Převažují trestné činy hospodářské, tedy proti hospodářské soustavě, hospodářské kázni, proti měně a daňové soustavě, proti předpisům o nekalé soutěži a dále trestné činy proti majetku. Ty také mohou být páchány v kombinaci s trestnými činy proti pořádku ve věcech veřejných a proti svobodě.

Ekonomická kriminalita bývá umožněna především porušováním netrestních právních norem a vnitropodnikových předpisů, nedostatky v organizaci, lhostejností a tolerancí okolí, důsledky vlivu klamavé reklamy a důvěřivostí potenciálních obětí. Mezi obzvlášť problematické oblasti patří závažná finanční kriminalita, ta má zpravidla dopad na široký okruh poškozených. Charakterizuje se obtížností přesně stanovit hranice mezi neetickým jednáním na rozmezí platné právní úpravy, nepříliš srozumitelně formulovaná právní úprava ekonomického prostředí a s tím souvisí i chybějící potřebná znalost ekonomického prostředí, ekonomických nástrojů a možností jejich využití. Dále nedostatečné materiální zajištění trestního stíhání ekonomické kriminality a nedostatečná specializace orgánů činných v trestním řízení. Zde je předpoklad rozsáhlé znalosti řady norem z jiných odvětví práva. Dalším problémem je chybějící kvalitní právní rámec podnikání a hospodářské soutěže. V poslední řadě hrají nemalou roli i chyby v řízení, kvůli kterým narůstají negativní skutečnosti a jevy, které usnadňují pachatelům trestné činnosti jejich aktivity.[10]

Dále je typickým znakem pro ekonomickou kriminalitu to, že poškozuje velký počet lidí (od společníků, akcionářů, zaměstnanců, přes konkurenty a zákazníky až po věřitele), společnost jako celek a dokonce i stát, který tak nese těžké finanční břemeno a snaží se

[10] ČASTORÁL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita:* (z pohledu řízení a správy). 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007, 183 s., str. 8-10

předejít velké ztrátě na daních. Ekonomická kriminalita poškozuje národní i mezinárodní ekonomiku a způsobuje do jisté míry i ztrátu důvěry v ekonomický systém.

Mezi osoby, které páchají ekonomickou kriminalitu, mohou patřit i podnikatelé, ti se kolikrát snaží o zvyšování zisků a zvýhodňování nebo tunelování společnosti. Dalšími osobami mohou být manažeři, kteří obvykle provádějí obdobnou trestnou činnost jako podnikatelé. Dále sem patří zaměstnanci, jež mohou konat trestné činy na úkor majetku nebo zájmů právnické nebo fyzické podnikatelské osoby. A v poslední řadě osoby vně podnikatelský subjekt, tedy smluvní partneři, soutěžitelé nebo konkurenti a mnozí další.

Prokazování, ať už jakékoliv kriminality, nepatří zrovna mezi jednoduché záležitosti. Naopak, prokázat ekonomickou kriminalitu je velmi náročné. Prokazování vyžaduje rozsáhlé znalosti trestního práva všeobecného, ale především práva obchodního, finančního, občanského a mnohých dalších odvětví.

2.2.1 Hospodářská kriminalita

Hospodářskou kriminalitu lze obecně definovat jako zaviněné společensky nebezpečné jednání popsané ve zvláštní části trestního zákona, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů. Když se podíváme na pojem hospodářská kriminalita blíže, nalezneme nemalé množství odlišných definic, které vycházejí z různých pojetí a to z pojetí trestněprávního, kriminalistického nebo kriminologického.

Z pohledu trestněprávní definice lze hospodářskou kriminalitu charakterizovat následovně. Hospodářskou kriminalitou je kriminalita zaměřená proti hospodářskému řádu a jeho fungování, při které dochází ke zneužívání hospodářských nástrojů. Dále je hospodářskou kriminalitou veškerá kriminalita pachatelů činných v hospodářském životě společnosti a veškerá kriminalita vyskytující se v oblasti ekonomiky. Spadají sem nejen trestné činy uvedené v hlavě druhé zvláštní části trestního zákona, ale i vybrané trestné činy hlavy deváté tohoto zákona, pokud se realizují v ekonomice. Z pohledu kriminologického je hospodářská kriminalita úmyslné protiprávní ekonomické jednání, kterým byl dosažen finanční nebo jiný prospěch na úkor konkrétního ekonomického subjektu. Z kriminalistického pojetí se jedná o soubor deliktů, které ohrožují hospodářský pořádek a způsobují značné škody.

Za hospodářské trestné činy se považují skutkové podstaty trestných činů tak, jak jsou obsaženy ve zvláštní části trestního zákona v hlavě druhé. Stát zůstává garantem daných nepřekročitelných mezí hospodářského života a určité vztahy bude nejen vynucovat, ale také

chránit prostřednictvím zmíněného trestního práva. Dále lze hospodářskou kriminalitu definovat jako nehomogenní skupinu trestních činů, která v sobě nese soubor deliktů, pro které je společné, že zneužitím důvěry nezbytné pro fungování trhu a hospodářského života společnosti, poškozují a ohrožují hospodářský pořádek a ruku v ruce s tím způsobují nemalé škody.[11]

Hospodářská kriminalita je ve své podstatě nenásilná kriminalita s mimořádným sociálním a ekonomickým dopadem na vnitřní stabilitu státu. Mnohá část je složitým občanskoprávním, ekonomickým a zároveň i trestněprávním problémem, jehož řešení vyžaduje speciální odbornost a také stálé inovace jak v příslušných orgánech státní správy, které se touto problematikou zabývají, tak i u orgánů činných v trestním řízení. To samé platí i pro zaměstnance těchto a jiných organizacích.[12]

Charakteristickým spojením pro hospodářskou kriminalitu je jednání tzv. bílých límečků. Tento pojem říká, že dané činy páchají vysoce společensky postavené osoby při výkonu své legální profese, někdy by se dali označit až za velmi vážené osoby. Vystupují jako řádní občané, úspěšní podnikatelé či zaměstnanci a využívají své důvěryhodnosti, která vyplývá z jejich vysokého postavení a prestiže. Obvykle se také vyznačují nadprůměrnými znalostmi v dané problematice.

2.2.2 Finanční kriminalita

Finanční kriminalita představuje jednu z nejdůležitějších oblastí ekonomické kriminality, a jak lze odvodit z názvu, finanční kriminalita je kriminalitou páchanou ve finančním sektoru. Další, co lze z názvu odvodit, je i to, že se finanční kriminalita týká peněz, a to nejen ve formě bankovek a mincí, ale i dalších, jako jsou cenné papíry, ceniny, směnky, šeky atd.

Typické pro finanční kriminalitu je jednání směřující proti fungování bankovního systému, kapitálového trhu a finančních institucí, zejména bank, obchodních burz, pojišťoven, investičních společností a investičních fondů, penzijních fondů a fondů Evropské unie. Toto vyjádření v sobě shrnuje pojem finanční kriminality a finanční trestné činnosti, tedy kriminalistické a trestněprávní hledisko. Charakteristickým rysem pro finanční kriminalitu by se dala určit i jistá manipulace s penězi, které nejsou majetkem osoby, co s nimi hospodaří. Pro tuto trestnou činnost se nejvíce hodí výstižný název „tunelování“, jež charakterizuje rozsáhlý finanční podvod, při kterém management z firmy odčerpává finanční prostředky ve

[11] FRYŠTÁK, Marek. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007, 205 s., str. 7-10,
[12] FRYŠTÁK, M., ref. 11, str. 181-182

vysokých částkách do jiných firem managementem zpravidla vlastněných a to např. pomocí nevýhodných, předražených zakázek mezi jednotlivými firmami.

Finanční kriminalita je součástí kriminality hospodářské a svým způsobem se dá říci, že i kriminality ekonomické. Při porovnání obsahu hospodářské a finanční kriminality lze dojít k závěru, že hospodářská, mnohdy často pojmenovávaná ekonomická kriminalita, má s finanční kriminalitou řadu společných znaků. Jedná se např. o variabilitu a dynamičnost pachatelů, konspirativní charakter trestné činnosti, obvykle je také společným rysem mezinárodní propojení a vysoká utajenost. Od hospodářské kriminality se finanční kriminalita liší především rozdílným předmětem útoku, nebo také jinou charakteristikou poškozených. Jedná se o kriminalitu svého druhu, ale v zahraničí ji obvykle zahrnují do kriminality ekonomické, kdežto v ČR spadá, jak již bylo zmíněno, pod kriminalitu hospodářskou.

Za zvláštní podskupinu finanční kriminality lze považovat i praní špinavých peněz, resp. legalizaci nezákonných zisků. Tudíž činnosti sloužící k tomu, aby organizované skupiny pachatelů zatajily existenci, podstatu a posléze užití příjmů získaných nezákonným způsobem.

2.2.3 Formy finanční kriminality

Finanční kriminalita je představována jednáním směřujícím proti fungování různých finančních institucí, jak již bylo zmíněno výše. Mezi typické formy finanční kriminality patří:

- přijímání vkladů od podnikatelských subjektů bez bankovní licence za účelem jejich dalšího zhodnocení,
- bankovní podvody při zprostředkování úvěrů, podvody s převody peněz, s akreditivy, směnkami, šeky a bankovními zárukami,
- podvodné operace s cílem odčerpání majetku hospodářské jednotky, aneb „tunelování“,
- pojišťovací podvody spojené s fingováním pojistné události,
- legalizace výnosů z trestné činnosti. [13]

Dále se v rámci finanční kriminality může jednat o páchání trestných činů podvodu podle § 250 trestního zákona, úvěrového podvodu dle § 250b stejného zákona, nebo porušování povinnosti při zprávě cizího majetku podle § 255 trestního zákona.

[13] FRYŠTÁK, M., ref. 11, str. 167

2.3 Index kriminality

Index kriminality, dříve též označován jako koeficient kriminality, se užívá pro kvantitativní vyjádření intenzity kriminality, tedy zamoření určitého území kriminalitou. Index kriminality udává počet spáchaných trestných činů za zvolené časové období na daném území, přepočtený buď na 100 000 obyvatel, nebo na 10 000 obyvatel viz vzorec (1). V zahraničí se můžeme rovněž setkat s přepočtem na 100 obyvatel.

$$Index\ kriminality = \frac{počet\ trestných\ činů\ na\ daném\ území}{počet\ obyvatel\ na\ daném\ území} * 10\,000 \quad (1)$$

Užití indexu kriminality je nezbytné při mezinárodním srovnání dat o kriminalitě. V zahraničí je užíván především ke statistickému vyhodnocení výskytu určitých zločinů na určitém území a jejich trendů. Jedná se především o činy označované jako „přirozené zločiny“, příp. již přímo jako „indexové delikty“ (vraždy, loupeže, závažná ublížení na zdraví, krádeže, tj. činy v ČR zahrnované pod obecnou kriminalitu).

Obrázek 1 zobrazuje nástin indexu kriminality v České republice vypočtený podle statistických přehledů kriminality Policie ČR a statistiky obyvatel České republiky Českého statistického úřadu (ČSÚ) za posledních pět let. Z vyobrazení lineární spojnice trendu vyplývá, že trestné činy v přepočtu na obyvatele (10 000 obyvatel) mají v průběhu pěti let klesající tendenci. Všechny statistiky jsou vytvářeny pouze z přístupných údajů již registrované kriminality, snížení indexu kriminality tedy může znamenat nejen lepší prevenci, ale může být i důsledkem zlepšení kontroly ze strany Policie ČR nebo může být vyvolané vyšší mírou oznamování trestných činů ze strany občanů.

Všeobecně lze považovat vypočtený index kriminality nedosahující hodnoty 200 za mírnou kriminalitu. Hodnoty mezi 200 až 400 se považují za nízké až střední. Výsledky mezi 400 až 600 značí průměr. Index kriminality mezi 600 až 800 je označován jako vysoký a v poslední řadě výsledky čítající hodnoty vyšší než 800 jsou velmi vysoké a je zde tudíž vysoký počet trestných činů v přepočtu na 10 000 obyvatel.

Při podívání se na index kriminality napříč Evropou zjistíme, že si Česká republika nestojí špatně. Se svým indexem kriminality se nachází mezi průměrem. Z evropských zemí napříč lety mívá nejvyšší index kriminality, tedy nejvíce spáchaných trestných činů v přepočtu na obyvatele, Francie. Další nejvýše postavené příčky žebříčku obsazují Moldavsko, Albánie

a Ukrajina. Naopak nejlepší výsledky a tím pádem nejméně spáchaných trestných činů v přepočtu na obyvatele vykazuje Dánsko, Rakousko a Švýcarsko.[14]

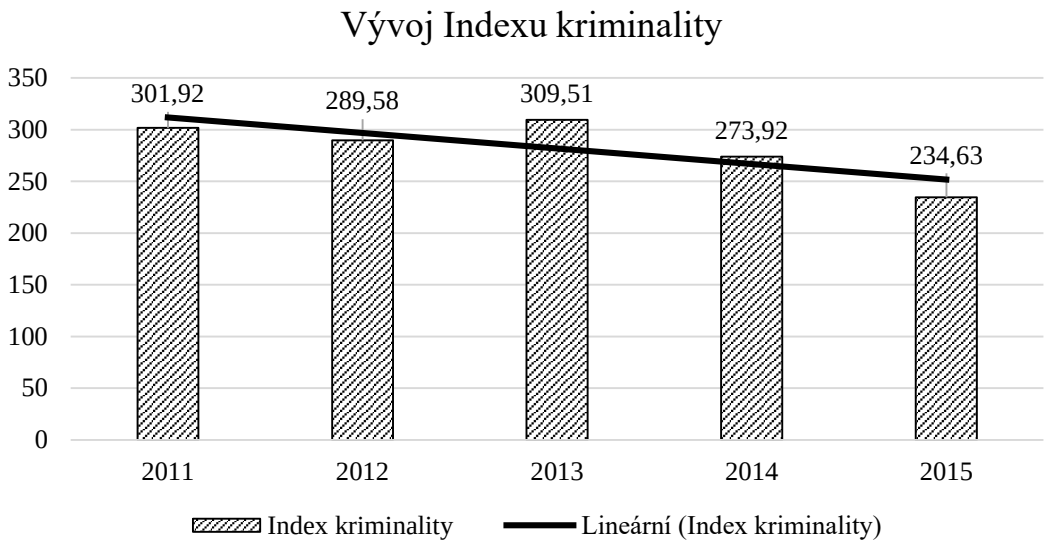

Obrázek 1: Graf znázorňující vývoj Indexu kriminality 2011-2015

Zdroj: vlastní výpočet a zpracování na základě statistik Policie ČR[15] a ČSÚ[16]

[14] Crime Index for Country. In: *Numbeo* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp

[15] Kriminalita: Statistické přehledy kriminality za roky 2011, 2012, 2013, 2014, 2015. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx

[16] Český statistický úřad: Obyvatelstvo In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide

3 PROBLEMATIKA LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

Legalizace výnosů z trestné činnosti aneb praní špinavých peněz je jedním z projevů finanční kriminality páchané po celém světě. Lze jej definovat jako proces zastírání původu nelegálně získaných finančních prostředků a jejich následné udávání do oběhu s cílem vytvořit domnění, že peněžní prostředky byly získané legální ekonomickou aktivitou v souladu se zákonem a následně tyto peněžní prostředky využít k dalším ziskům.

Zejména se jedná podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu o přeměnu nebo převod majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti, za účelem utajení nebo zastření nezákonného původu nebo také napomáhání osobě, která takovou činnost páchá. S tím souvisí utajení, zastření nebo zkreslení skutečné povahy, zdroje, umístění a nakládání s majetkem, často také změna práv vztahujících se k danému majetku. Takové jednání spočívá v držbě, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že bylo získání nelegální aktivitou. Může také docházet k sdružování osob za účelem páchání trestného činu.

Významnou roli v procesu praní výtěžků z ilegálních činností hrají finanční instituce (banky, směnárny, makléři s cennými papíry, investiční společnosti, penzijní fondy aj.). O rozsahu nelegálních praktik, které provádějí banky samotné, nebo jejich klienti se lze pouze dohadovat. Neboť neznáme a nikdy nemůžeme znát skutečný stav. Spolu s rozvojem nových finančních instrumentů a jiných bankovních aktivit rostou možnosti spekulace a nelegálního obcházení stanovených pravidel. Odhadem *Sekerky (2005)* je, že téměř polovina špinavých peněz prochází bankami a z nich většina vstoupí do legálního finančního systému očištěna.

3.1 Právní úprava legalizace výnosů z trestné činnosti

Legalizace výnosů z trestné činnosti je trestným činem, musí proto být zahrnuta v právní normě. Mezi nejdůležitější ustanovení, právní normy a zákony, které se zabývají problematikou legalizace výnosů z trestné činnosti, patří zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tento předpis zahrnuje a řídí se předpisy Evropské Unie, které se zabývají bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a upravuje některá opatření proti zmíněnému trestnému činu, a zároveň některá práva a povinnosti fyzických a právnických osob při uplatňování opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, a to za účelem zabránění zneužívání finančního systému k praní špinavých peněz a vytvoření podmínek pro odhalování takového jednání. V tomto zákoně jsou jasně definovány základní pojmy, jakými jsou

legalizace výnosů z trestné činnosti, podezřelý obchod, financování terorismu, skutečný majitel, politicky exponovaná osoba a identifikace klienta.

Na výše zmíněný hlavní předpis navazuje zákon č. 254/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tento zákon určuje, kdy jsou fyzické a právnické osoby povinny provést platbu prostřednictvím osoby oprávněné poskytovat platební služby nebo prostřednictvím provozovatele poštovních služeb a to formou poštovního poukazu a také upravuje kontrolu dodržování této povinnosti.

Dále je, především z hlediska bank, důležitý zákon č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tato vyhláška upravuje požadavky na zavedení a uplatňování postupů pro provádění kontroly klienta a stanovování rozsahu kontroly klienta odpovídající riziku legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

K těmto zákonům lze přiřadit další zákony a právní předpisy se vztahem k boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Jedná se zejména o zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který upravuje skutkovou podstatu trestného činu, více v následující kapitole. Dále zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a v neposlední řadě zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, který se věnuje identifikaci klienta.

3.2 Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti a sankce v ČR

Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti je popsán v § 252a trestního zákona (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). Objektem je zde zájem na ochraně cizího majetku ve vztahu k věcem získaným trestnou činností. Po objektivní stránce je trestný ten, kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestnou činností, s cílem vzbudit zdání, že taková věc nebo hodnota a prospěch byly nabyty v souladu se zákonem nebo jinému spáchání takového činu umožní. Z hlediska trestněprávního představuje praní peněz určitou formu zahlazovacího jednání.

Proces legalizace výnosů z trestné činnosti sám o sobě představuje velmi závažnou trestnou činnost, neboť nejenom že legalizuje výnosy z jiných nezákonných aktivit, ale také vytváří další finanční zdroje, které přispívají k rozšiřování dalších nelegálních aktivit, a tím poškozuje i poctivé podnikatele. Výnosem z trestné činnosti se rozumí jakákoli ekonomická výhoda z jednání, která vykazuje znaky trestného činu.

Sankce za legalizaci výnosů z trestné činnosti jsou uvedeny v § 216 a § 217 trestního zákona. Ten, kdo zastírá původ získaných peněžních prostředků, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci. V případě spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti ve větší hodnotě, bude pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem. Pokud je páchán trestný čin členem organizované skupiny, věc dosahuje značné hodnoty nebo byla-li k trestnému činu zneužita funkce v zaměstnání, pachatele čeká trest v podobě odnětí svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutí majetku. V situaci, kdy byl trestný čin páchán ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, ve velkém rozsahu nebo získal-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velký rozsah, pachatel může očekávat trest v podobě odnětí svobody na tři léta až osm let nebo propadnutí věci.

Kdo trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti umožní z nedbalosti, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci. Až na tři léta bude potrestán v případě, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání nebo mu uloženou podle zákona. Získá-li takovým činem prospěch velkého rozsahu, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

3.3 Rizika bank v souvislosti s legalizací výnosů z trestné činnosti

Ne nadarmo se říká, že největším nebezpečím pro finanční instituce je jejich vlastní vedení. Dle *Jílka (2000)* mnohdy vedení podvodnými operacemi způsobilo některým bankám a dalším finančním institucím nemalé ztráty. Lze to spatřit především u státních a polostátních institucí, u kterých neexistuje efektivní vykonávání akcionářských práv ze strany státu směrem k vedení, neboť osoby zastupující stát i osoby vedení vycházejí ze základního tvrzení, že tuto funkci budou vykonávat krátce, a proto nemají důvod mít zájem na dlouhodobé prosperitě banky či jiné finanční instituce. Naopak se často zaměřují na to, jak banku co nejlépe využít ve svůj prospěch. Obvykle tak učiní formou vykrádání nebo tunelování.

Nelegální praktiky bank a jejich klientů by ve větším rozsahu mohly ohrozit bezpečnost a důvěryhodnost celého bankovního systému v dané zemi. Proto systém regulace a dohledu bank musí vytvářet účinné bariéry právě před zmíněnými nelegálními praktikami.

Bankovní sektor má pro legalizaci výnosů z trestné činnosti klíčový význam. Nepochybně je nezbytnost bank a finančních institucí při procesu praní špinavých peněz dána vlastním průběhem pracího procesu a jeho cíli. Otázkou zůstává, do jaké míry je praní špinavých peněz postižitelné bankami a do jaké míry mohou banky praní výtěžků z ilegálních činností zabránit.

Rizikem banky je např. poskytnutí služeb klientům, kteří u ní nemají otevřený účet, tedy takový, který poskytuje detailní informace o transakcích na transparentním účtu široké veřejnosti. Sem spadají služby, které nedílně souvisejí s procesem praní špinavých peněz, např. převody peněz, prodej pokladních, bankovních a cestovních šeků, peněžních poukázek, depozitních certifikátů, či výměna zahraničních měn nebo proplácení šeků.

V dnešní době už není nic neobvyklého, že pojišťovny nabízí svým klientům bankovní produkty a naopak banky nabízí i pojišťovací produkty. Celá řada bankovních produktů i jejich kombinace s pojišťovacími produkty praní špinavých peněz ulehčuje, je tak nasnadě, aby banky byly při poskytování těchto doplňkových produktů obzvlášť obezřetné. Rizikem je zde např. přijímání hotovosti, placení pojistného ze zahraničí aj.

Široký prostor pro praní špinavých peněz vytváří i korespondenční bankovnictví. Banka se stane „korespondenční“ tehdy, když jiná zahraniční banka si u této vytvoří bankovní účet a vkládá na něj své prostředky. Pro korespondenční banku je obtížné zjistit zdroj peněžních prostředků a tím i legálnost těchto peněz.

S čím také banka musí počítat, pokud jejím prostřednictvím budou nelegální peněžní prostředky legalizovány a veřejnost se to dozví, je možnost ztrát vlastních poctivých klientů, neboť ti nebudou chtít mít nadále své vlastní finanční prostředky uloženy u banky, která očividně umožnila a nezabránila vyprání nelegálně získaných peněz. Klienti obvykle neváhají a přejdou ke konkurenci, u které se podíly na praní špinavých peněz neprokázaly.

Jedním z nejdůležitějších plusů banky je její dobrá pověst, na které si každá banka zakládá. Riziko vyšetřování a případných sankcí ze stran regulatorních orgánů a orgánů činných v trestním řízení názorům veřejnosti neprospívá.

3.4 Fáze legalizace

Proces legalizace výnosů z ilegálních činností probíhá několika typickými fázemi finančních transakcí, jejichž absolvováním se peníze tzv. „vyperou“ a zlegalizují. V procesu je nutné utajit pravé vlastnictví a skutečný zdroj prostředků, které obvykle dosahují značné výše. Pokud legalizace finančních prostředků nepřináší možnost dalšího využití k dosažení zisku, neexistuje tu ani zájem o legalizaci těchto peněz. Stejně tak by praní bylo bezpředmětné, kdyby na konci procesu byl znám prvotní vlastník daných prostředků. Výjimkou jsou případy, kdy pachatel získané finanční prostředky spotřebovává pro sebe či blízký okruh osob.

Podstatou průběhu je změna podoby peněžních prostředků, zpravidla se střídají hotovostní a bezhotovostní formy, anonymní a neanonymní obchody, operace na finančních trzích spolu s operacemi na jiných trzích. Jedním z předpokladů úspěšnosti pracího cyklu je jak neustálá kontrola celého procesu, tak jeho rozmanitost a členitost. Součástí procesu bývá obvykle několik osob. Tímto způsobem se pachatelé snaží minimalizovat dopady případných odhalených osob, pokud je dopadena pouze jedna z nich, na celý proces. Zapojené osoby zpravidla vědí, že se jedná o peněžní prostředky z nejasných zdrojů. Původní vlastníci také počítají s tím, že vyprání nezákonně získaných prostředků není procesem bez nákladů.

Výnosy z trestné činnosti obvykle prochází třemi částmi. Mezinárodně se jedná o placement, layering a integracion. Česky se jednotlivé fáze nazývají namáčení, namydlení a ždímání. Proces legalizace výnosů z trestné činnosti by měl v ideálním případě pachatele projít všemi fázemi za sebou v již zmíněném pořadí.

3.4.1 Placement

Placement, neboli umístění či namáčení je první částí procesu praní špinavých peněz a je považována za nejobtížnější a také nejdůležitější etapu v pracím cyklu. První fáze spočívá ve shromáždění a zavedení peněžních prostředků, zpravidla hotovosti, do finančního oběhu s tím, že jsou prezentovány jako legální příjmy z řádné obchodní činnosti. Zdrojem nelegálního zisku je nejčastěji obchod s bílým masem nebo zbraněmi, organizovaná prostituce, podvodné hry a sázky, distribuce drog, počítačová kriminalita, ale třeba také zakázková násilná kriminalita jako vraždy, vymáhání dluhů apod. Pachatelé takto získané peníze ukládají v malých částkách u různých bank prostřednictvím důvěryhodných osob, mohou jejich prostřednictvím nakupovat cenné papíry, šeky aj. Snaží se tak maskovat zisky legálními aktivitami. První fáze je obecně považována v celém procesu za nejrizikovější.

Prvotním cílem namáčení je převedení výnosů do bezhotovostní podoby. Důvodem je, že většina zemí preferuje při převodu velkých objemů prostředků bezhotovostní převody. S hotovostními prostředky velkého objemu se manipuluju velice těžko a platby v této podobě jsou také podezřelou transakcí. Státy Evropské unie mají vytvořen „Formulář pro ohlášení peněžní hotovosti“, kdy je osoba při vstupu do České republiky z oblasti mimo území Evropských společenství a při výstupu z České republiky do takové oblasti povinna písemně oznámit celnímu úřadu dovoz a vývoz platných platidel přesahující částku 10 000 Eur.

Po vložení peněz do bank jsou následně z jednotlivých účtů rozmělněné prostředky opět slučovány na jeden bankovní účet. Tímto způsobem je možné převést větší sumy téměř bez rizika do různých zemí světa. K tomu slouží tzv. „daňové ráje“, kterých je ve světě přes

padesát. Mezi známé se řadí Irsko, Bahamy, Kajmanské ostrovy, Bermudské ostrovy, Malta, Panama, Kypr, Seychely, ale třeba také Spojené státy americké, Velká Británie a Nizozemsko. Daňové ráje lákají na liberální politiku daňových a obchodních výnosů. Dále se k namáčení využívají země, kde je značná korupce správy, vrcholných představitelů bank a finančních společností.

3.4.2 Layering

Druhou částí procesu praní špinavých peněz je layering, taktéž namydlení nebo rozvrstvení. Podstatou druhé fáze je oddělení výnosů z trestné činnosti od jejich nezákonného zdroje. Finanční prostředky z první fáze nyní procházejí bezhotovostními a hotovostními operacemi, jsou ukládány na bankovní účty, posléze jsou využity k nákupu cenných papírů, šperků, drahých kovů, diamantů, drahokamů, nemovitostí, uměleckých děl či starožitností. Transakce provádějí jak subjekty, tak společnosti vzniklé za tímto účelem. Pro tuto etapu je charakteristická její nepřehlednost a složitost prováděných operací.

Namydlení typicky symbolizuje převádění do zemí, kde je možné si anonymně zřídit bankovní účet, nebo do zemí, kde se silně respektuje bankovní tajemství – v Evropě je např. velmi lukrativní zemí Švýcarsko. V druhé fázi se očišťuje nelegálně získaný výnos. Tento krok je pro legalizaci výnosů z trestné činnosti velmi důležitý, neboť se v jeho průběhu nezákonně získané finanční prostředky očišťují a je jim dávána nová identita. Je zde tedy snaha vytvořit zdání, že pochází z legální činnosti, že zisk byl nabyt z obchodní operace, činností na burze, výhrou a jinými možnostmi, které nevzbuzují podezření. Ve fázi namydlení je důležité, aby nebylo možné dohledat kroky, kterými výnos procházel. Zájem je o nepřehlednost a větší množství převodů, které by v nejlepším případě měly procházet různými zeměmi, různými bankami a přes odlišné osoby.

3.4.3 Integracion

Závěrečnou fází procesu praní špinavých peněz je integracion, neboli ždímání či repatriace finančních prostředků. Finální část spočívá v návratu již zlegalizovaných výnosů původním vlastníkům. Prostředky již mají zastřený původ a vrací se zpět do země původu a do rukou toho, kdo je vytvořil ve formě naprosto legitimního a dokonce i zdanitelného příjmu.

Následně majitelé takto nabyté prostředky obvykle využijí k dalšímu zisku, vloží je do zcela legálního podnikání, nebo je využijí k dalšímu provádění nezákonné činnosti. Oba tyto způsoby potom vytváří organizovanému zločinu další výnosy. Zločinecké organizace však uvažují rozumně a strategicky. Jejich investice směřují do takových činností, které jim

umožní výrazně jednodušší proces legalizace výnosů z trestné činnosti. Obvykle k tomu využívají dopravní společnosti, kasina, herny, noční podniky, směnárny, restaurace, cestovní kanceláře nebo např. reklamní agentury. V posledních letech se lze setkat i s umísťováním vypraných peněz na internet. Konkrétně se může jednat o vklady do virtuálních měn, např. do bitcoinu, nebo také vkládání prostředků na hraní online her.

Je zde dobré zmínit, že takto vložené peněžní prostředky do podniků podporují nekalou konkurenci pro poctivé obchodní společnosti, které nabyly kapitál legálně. Zločinecké skupiny mohou díky nemalému vstupnímu kapitálu získat prakticky ihned silnou ekonomickou a rozhodovací pozici na trhu.

3.5 Podezřelý obchod

Podle § 6 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu se za podezřelý obchod považuje obchod uskutečněný za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že v obchodu užité prostředky jsou určeny k financování terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat.

Za demonstrativní výčet dle výše zmíněného zákona se dají považovat následující podezřelé skutečnosti. Klient provádí výběry nebo převody na jiné účty bezprostředně po hotovostních vkladech. Během jednoho dne nebo ve dnech bezprostředně následujících uskuteční klient nápadně více peněžních operací, než je pro jeho činnost obvyklé. Počet účtů zřizovaných klientem je ve zjevném nepoměru k předmětu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům. Dále je podezřelé, když klient provádí převody majetku, které zjevně nemají ekonomický důvod, nebo prostředky, s nimiž klient nakládá, zjevně neodpovídají povaze nebo rozsahu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům, účet je využíván v rozporu s účelem pro který byl zřízen, klient vykonává činnosti, které mohou napomáhat zastření jeho totožnosti nebo zastření totožnosti skutečného majitele, klientem nebo skutečným majitelem je osoba ze státu, který nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, nebo má povinná osoba pochybnosti o pravdivosti získaných identifikačních údajů o klientovi.

Podezřelý je obchod vždy, pokud klientem nebo skutečným majitelem je osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí, nebo předmětem obchodu je, nebo má být zboží nebo služby, vůči nimž Česká

republika uplatňuje sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí, nebo se klient odmítá podrobit kontrole nebo odmítá uvést identifikační údaje osoby, za kterou jedná.

Důležité je vždy podezřelý obchod nahlásit, nejenom u institucí, které mají povinnost hlásit, mezi které patří úvěrové a finanční instituce. Oznámení je vhodné podat Finančnímu analytickému útvaru Ministerstva financí České republiky. V praxi většina podaných oznámení pochází od bank. Naopak některé další typy povinných osob mají počet oznámených obchodů velmi nízký, jedná se o směnárny, exekutory, notáře nebo advokáty.

Povinná osoba musí oznámit podezřelý obchod dle § 18 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu do pěti kalendářních dnů ode dne zjištění dané skutečnosti. Neuvádí se jméno osoby, která má podezření, a to kvůli ochraně zaměstnanců finančních, úvěrových a jiných institucí. Oznámení podezřelého obchodu se podává písemně doporučeným dopisem nebo ústně do protokolu v místě určeném po předchozí domluvě.

4 BOJ PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

Organizovaná kriminalita a do ní spadající legalizace výnosů z trestné činnosti je v současné době v každém státě reálným a nebezpečným jevem. Je nezbytné zvýšené úsilí jednotlivých států i mezinárodních organizací v boji proti těmto skutečnostem. Boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je důležitý nejen pro jednotlivé národní ekonomiky, ale také pro celosvětový hospodářský a politický rozvoj. Výsledkem jsou negativní dopady na celé ekonomiky čítající miliardové částky.

V rámci EU a OECD byla přijata řada patření a postupů, která slouží jako základ pro úspěšný boj proti praní špinavých peněz. Zásadní význam má Konvence Rady Evropy č. 33/1997 Sb., o sjednání Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu. Předpis je základním dokumentem, který řeší otázku praní špinavých peněz a odčerpávání výnosů ze zločinu a přijmuly jej všechny státy, které jsou čelenem Rady Evropy. Předpis se orientuje na zabránění praní výnosů ze zločinu, na jejich vyhledávání, zadržování a konfiskaci. Na základě tohoto předpisu byl přijat již zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Konvence umožňuje i mezinárodní spolupráci justičních orgánů a speciálních orgánů zabývajících se danou problematikou, jako je Finanční analytický útvar aj.

4.1 Instituce činné v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Úkolem institucí činných v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je efektivně a co nejdříve identifikovat nelegální praktiky, podvody, zneužití a další nelegální operace bank či klientů a zároveň si mezi sebou předávat podstatné informace o těchto činnostech. S rozvojem nových finančních instrumentů a bankovních aktivit je velmi obtížné kontrolovat všechny prováděné operace bank. Jejich rozsah je možné pouze odvozovat či odhadovat, neboť nikdy nemůžeme znát a nikdy nepoznáme skutečný stav.

Orgánů bojujících proti organizované kriminalitě obecně i konkrétně proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je nemálo. Výčet začíná těmi, kteří podezřelý obchod nahlásí, obvykle povinnými osobami, bankami, daňovou kontrolou (finančními úřady), dále hlášení od celní správy, kde podezření povětšinou souvisí s vývozem, průvozem a dovozem zboží, nebo i hlášení od České obchodní inspekce aj. Výčet pokračuje přes různé finanční instituce a útvary, až po státního zástupce, který působí jako žalobce a soud, který je na základě zákona oprávněn rozhodovat o vině a nevinně obžalovaných osob a má právo na základě předložených důkazů tak rozhodnout.

4.1.1 Finanční analytický útvar

Finanční analytický útvar (FAÚ) založený roku 1996 Ministerstvem financí České republiky v souladu se zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, který nahradil zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, zajišťuje především šetření podezřelých obchodů hlášených povinnými osobami, ale i dalších podnětů. Mimo to se zabývá kontrolní činností a právní agendou spojenou s přípravou předpisů v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, financování terorismu a mezinárodních sankcí a stejně tak s vedením řízení o přestupcích a správních deliktech a spolupráci se zahraničím. Dalším předpisem, kterým se FAÚ řídí, je zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí. Finanční analytický útvar je také členem Egmontské skupiny, jejímiž členy jsou zpravodajské jednotky z mnoha zemí světa. Toto členství umožňuje FAÚ přístup k údajům o osobách a firmách známých z nelegální činnosti v jiných zemích.

FAÚ provádí sběr a analýzu oznámení o podezřelých obchodech a další úkony, které z analýzy vyplývají, např. blokace podezřelých transakcí, které má povinnost uchovávat v centrální databázi. Mezi pravomoci FAÚ patří i to, že v případě sebemenšího podezření na praní špinavých peněz může útvar dle zákona o legalizaci výnosů z trestné činnosti nařídit bance, aby svému klientovi zdržela platbu, případně zablokovala celý účet a to na dobu až tří dnů. Dále zpracovává návrhy zákonů a prováděcích předpisů v oblasti své působnosti, včetně jejich harmonizace s právními předpisy EU, podílí se na tvorbě právních předpisů EU a zastupuje ČR v řadě zahraničních institucí. V případě podezření ze spáchání trestného činu podává orgánům činným v trestním řízení trestní oznámení.

Statisticky lze výše popsané činnosti vyjádřit za posledních pět let v Tabulce 1, kde lze vyčíst, že počet hlášení Finančnímu analytickému úřadu o podezřelých obchodech má vzrůstající trend, který se blíží exponenciálnímu růstu. Lze to vysvětlit zlepšující se kvalitou prvotního posuzování obchodů v bankách, které důkladněji vyhodnocují jednotlivé transakce a jak zmiňuje Ing. Libor Kazda, ředitel FAÚ, podařilo se zavést některé zcela nové nástroje, jako například realizaci kontrolního nákupu u povinných osob. Velkou roli dále hraje i nadstandardní spolupráce s povinnými osobami, zejména z bankovního sektoru a spolupráce se zahraničními, ale i tuzemskými partnery (především finanční správou a celní správou), která prochází stálým zefektivňováním. V roce 2015 přijal FAÚ celkem 2 963 oznámení o podezřelých obchodech, což je o 7 % méně než v roce předchozím, jež značí cílení na

vytvoření většího prostoru pro řešení závažnějších případů praní peněz. V tomtéž roce bylo ze strany FAÚ podáno 514 trestních oznámení orgánům činným v trestním řízení, což je 24% snížení oproti roku předchozímu.

Tabulka 1: Analytická činnost FAÚ 2011-2015

	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
Přijatá oznámení o podezřelém obchodu	1970	2191	2721	3192	2963
Podaná trestní oznámení	256	429	547	680	514

Zdroj: vlastní zpracování podle Zpráv o činnosti Finančního analytického úřadu za roky: 2011, 2012, 2013, 2014 a 2015 [17]

Významným nástrojem FAÚ v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je zákonné oprávnění k dočasné blokaci finančních prostředků (zejména na účtu u bank). Zadržené finanční prostředky v posledních pěti letech vidíme na Obrázku 2. Co se týče zadržených finančních prostředků v roce 2015, které činily 5 542 milionů Kč, je patrný značný nárůst oproti roku předešlému, kdy se zajistilo 2 182 milionů Kč. Rok 2014 nebyl propadem, ale spíše stoupající tendencí, neboť výsledky roku 2013 byly ovlivněny ojedinělým případem se zajištěnou částkou ve výši 1,7 miliardy Kč. Celkově je lineární trend vzrůstající.

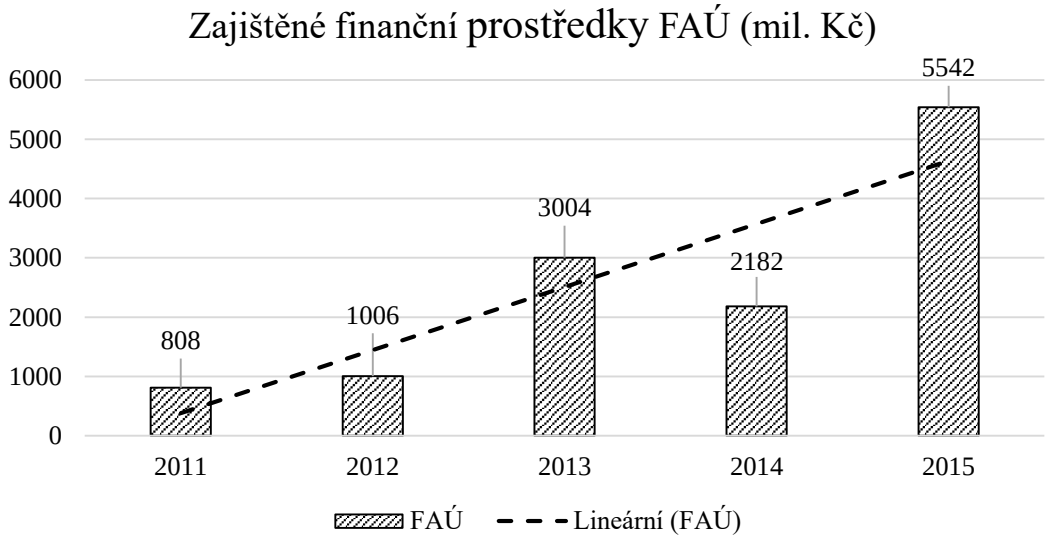

Obrázek 2: Graf znázorňující zajištěné finanční prostředky FAÚ 2011-2015

Zdroj: vlastní zpracování podle vlastní zpracování podle Zpráv o činnosti Finančního analytického úřadu za roky: 2011, 2012, 2013, 2014 a 2015 [18]

[17] Výsledky činnosti Finančního analytického útvaru. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/ochrana-financnich-zajmu/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/vysledky-cinnosti-financniho-analytickeh

[18] Výsledky činnosti Finančního analytického útvaru. ref. 17

4.1.2 Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV

Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování (ÚOOZ SKPV) zaštiťuje Policie ČR již od roku 1995, kdy vznikl. Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování je výkonným pracovištěm služby kriminální policie a vyšetřování s působností na celém území České republiky.

Útvar se podílí na tvorbě koncepčních materiálů a konkrétních návrhů opatření vedoucích k zefektivnění boje s organizovaným zločinem, spojuje se v boji s organizovaným zločinem s Ministerstvem vnitra a dalšími resortními a mimoresortními institucemi a organizacemi. V neposlední řadě spolupracuje s příslušnými mezinárodními institucemi a organizacemi jakými jsou např. Europol, Interpol, Eurojust aj.

Hlavními úkoly ÚOOZ SKPV je zejména získávání, soustřeďování, uchovávání, analýza a využívání informací důležitých pro boj s organizovaným zločinem, odhalování, vyšetřování a zjišťování pachatelů trestných činů a provádění šetření, prověřování a vyšetřování trestných činů.

4.1.3 Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality SKPV

Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování (ÚOKFK SKPV) spadá do působnosti Policie ČR a byl zřízen v roce 2003 Ministerstvem vnitra. Působnost zahrnuje celé území České republiky a věnuje se prověřování a vyšetřování nejzávažnějších forem trestných činů – hospodářské a finanční formy a korupce.

Na problematiku zajišťování výnosů z trestné činnosti a provádění finančního šetření jsou na odboru mezinárodní spolupráce a metodiky určeni dva metodici a na problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti je určen jeden metodik. Centrální specializované pracoviště Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování provádí zejména finanční šetření u věcně příslušných trestních věcí, přičemž spolupracuje se specialisty zařazenými na ÚOKFK SKPV, dále provádí operativně pátrací činnost, odhalování, vyšetřování a dokumentaci závažné trestné činnosti, zejména trestné činnosti související s legalizací výnosů z trestné činnosti náležející do příslušnosti ÚOKFK SKPV. Pracoviště dále zabezpečuje spolupráci při vyhledávání a dokumentaci majetku podezřelých osob a výnosů ze závažné trestné činnosti a realizuje opatření směřující k jejich zajištění na základě dožádání ze zahraničí v souvislosti s poskytováním mezinárodní právní pomoci a plní a zajišťuje ve spolupráci s metodickým pracovištěm plnění povinností

vyplývajících z činnosti ÚOKFK SKPV jako Úřadu pro vyhledávání majetku z trestné činnosti na území České republiky.

Jak se vyvíjely v posledních letech zajištěné hodnoty Policie ČR a ÚOKFK SKPV trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, můžeme vidět na Obrázku 3. Lze konstatovat, že od roku 2011 dochází k výraznému zvýšení množství zajištěných hodnot. V roce 2014 se podařilo zajistit hodnoty ve výši 878 milionů Kč, přičemž zásadní podíl na tomto výsledku má ÚOKFK SKPV, kterému se podařilo zajistit majetkové hodnoty ve výši 716 milionů Kč (což tvoří 82 % celkem zajištěných hodnot v rámci celé Policie České republiky). Nejnovější zpracované hodnoty, jak říká kpt. Marian Dvorščík Bc., jsou za první pololetí roku 2015. V prvním pololetí roku 2015 bylo zajištěno 322 mil. Kč Policií ČR z toho 225 mil. Kč ÚOKFK SKPV, což značí meziroční pokles množství zajištěných finanční prostředků legalizace výnosů z trestné činnosti oproti roku předchozímu.

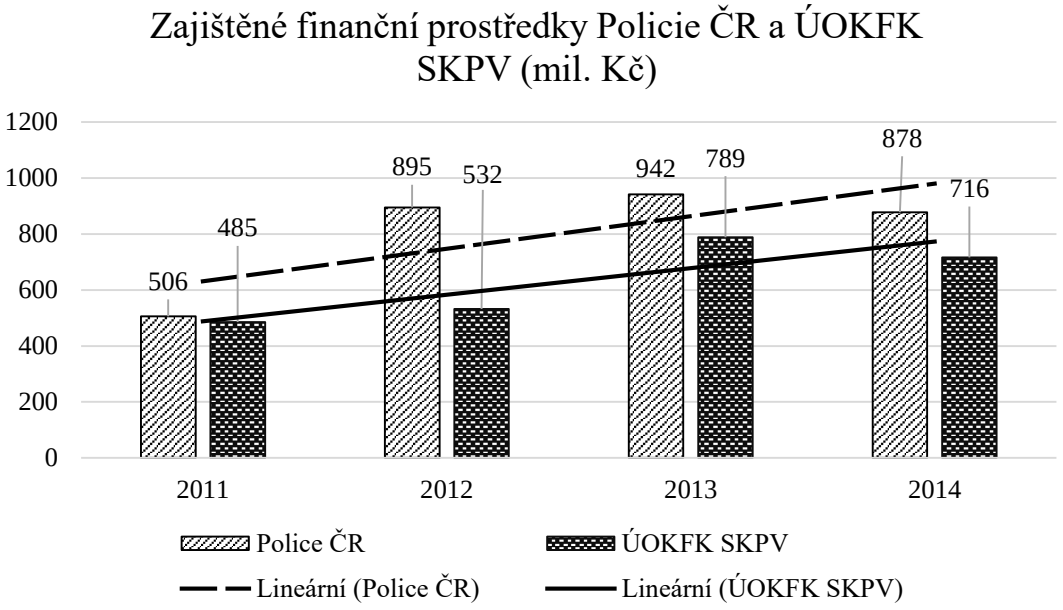

Obrázek 3: Graf znázorňující zajištěné finanční prostředky Policie ČR a ÚOKFK SKPV 2011-2014

Zdroj: vlastní zpracování na základě archivu Tiskových zpráv 2011, 2012, 2013[19] *a údajů poskytnutých kpt. Marianem Dvorščíkem, Bc.*

Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování je součástí policejních sítí v rámci problematiky praní špinavých peněz nazývanými Focal Point Sustrans. Účast v těchto policejních sítích umožňuje Europol (agentura vytvořená pro kooperaci orgánů činných v trestním řízení zemí EU) členským zemím Evropské unie. Zároveň je ČR součástí neformální policejní sítě AMON. Tato síť

[19] Archiv tiskových zpráv. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.policie.cz/clanek/archiv-tiskovych-zprav-563029.aspx

umožňuje bližší kontakt mezi jednotlivými policejními složkami v rámci EU, zjednodušuje výměnu informací mezi policejními a justičními orgány bojujícími s legalizací výnosů z trestné činnosti a umožňuje tak rychlý posun ve vyšetřování trestních věcí. Dále se mimo to podílí na sjednocování evropské a celosvětové legislativy v této oblasti. Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování dále plní funkci ARO (Asset recovery office) za ČR, tedy funkci Úřadu pro dohledávání majetku pocházejícího z trestné činnosti na základě povinnosti členských států EU zřídit nebo určit jednotku k vyhledávání majetku pocházejícího z trestné činnosti.

4.1.4 Národní protidrogová centrála SKPV

Vyprané peníze pocházejí nejčastěji z obchodu z drogami. Důležitým orgánem v boji proti drogám je právě Národní protidrogová centrála, celým názvem Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování (NPC SKPV), která má za cíl snižovat nabídku nelegálních drog v České republice. Národní protidrogová centrála je útvarem Police ČR s celostátní působností. Jejím úkolem je vyhledávat, odhalovat a vyšetřovat trestný čin na úseku výroby a obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jedy a to zejména v organizovaných a mezinárodních formách. Podstatnou a nenahraditelnou roli v činnostech útvaru Národní protidrogové centrály hraje také mezinárodní spolupráce.

4.1.5 Bankovní regulace a dohled ČNB

Bankovní sektor byl, je a nejspíše také bude odvětvím, které je třeba s vysokou měrou regulovat. Jedním z hlavních důvodů, proč vůbec regulovat činnost bank je to, že hospodaří s cizími zdroji, s penězi od klientů a firemních společností. Banky provádějí nabídky i poptávky po peněžních prostředcích různých ekonomických subjektů a tím jsou nedílnou součástí hospodářského cyklu. Krach bank by tak měl negativní dopady nejen na bankovní sektor, ale i na celou ekonomiku. Z neplnění pravidel nesou banky odpovědnost, v krajním případě může dojít až k odebrání bankovní licence a ukončení činnosti. Stejně tak přijde banka o bankovní licenci, když se jí prokáže podíl na praní špinavých peněz.

Je otázkou, zda se bankovní regulace vůbec vyplatí a kdo by ji měl provádět. Při odůvodňování, jestli je bankovní regulace a dohled nad bankovním sektorem opodstatněný, hraje i velkou roli to, kdo ponese náklady, které v současnosti v mnoha zemích mají růstovou tendenci.[20] Dále se řeší, kdo a v jakém rozsahu bude případnou regulaci provádět, s jakými nástroji tak učiní a také komu se i on bude zodpovídat a jaké budou jeho pravomoci. Regulace

[20] POLOUČEK, S., ref. 1, str. 299-306

a dohled bank může způsobit růst nestability, ale také pokusy o obcházení a nedodržování pravidel. Regulaci, neboli stanovení podmínek a pravidel podnikání většinou provádí vláda, ministerstva, centrální banka, nebo jiné instituce.

Většina ekonomů se více přiklání k tomu, že regulace a dohled nad finančním sektorem jsou třeba. Proto Česká národní banka, jakožto centrální banka České republiky zajišťuje dohled nad komerčními bankami podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Základními oblastmi regulace jsou kritéria pro vstup na trh, stanovení povinných minimálních rezerv, limitů úvěrové angažovanosti a ochrana před nelegálními praktikami. ČNB je tedy další důležitou součástí v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Snaží se předcházet zneužívání finančního systému a tvoří podmínky pro odhalování takového jednání. ČNB také vydává vyhlášky týkající se kontrolních opatření a to např. vyhlášku č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tato vyhláška definuje základní pojmy týkající se praní špinavých peněz a dále se zaměřuje na rizikové faktory a jejich bližší specifikaci.

Bankovní regulace a dohled se v ochraně před nelegálními praktikami soustřeďují především na důvěrné obchody a praní špinavých peněz. Důvěrné obchody znamenají nákup a prodej cenných papírů obchodovaných na burzách, kde může docházet ke zneužití informací, které jsou prozatím pro účastníky obchodu nedostupné. Praní špinavých peněz značí transakce, jejichž cílem je zakrýt původ peněz pocházejících z nelegální činnosti.

Oblast bankovního dohledu a regulace není v rámci EU dosud plně sjednocena. Dohled, tedy procesy a postupy, kterými je ověřováno, posuzováno a vynucováno plnění stanovených pravidel, je prováděn jednotlivými národními centrálními bankami na principu domovské země. EU uplatňuje konsolidovaný dohled, což znamená, že dohled je prováděn na banku jako celek včetně jejích poboček a dceřiných společností a to i v zahraničí. Spolu s centrálními bankami mohou dohled vykonávat další pověřené instituce, ale také externí auditorské firmy a orgány interního auditu bank.

Dohled lze provádět dvěma způsoby. Jedná se buď o dohled na dálku, kdy kontrola spočívá v prověřování bankovních výkazů, anebo o dohled na místě, který je zaměřen na přešetřování dalších skutečností, například prověření a posouzení kvality zajištění úvěrů, informačních toků v bance, organizační struktury, dodržování postupů a jejich správnost. Cílem regulace finančních rizik je zabránit selhání regulované finanční instituce a tím ochránit klienty. Spolu s tím také zajistit důvěru široké veřejnosti ve finanční systém, zaručit

bezpečný a zdravý chod bankovního systému, omezit informační asymetrie a morální hazard, dále podpořit účinný a konkurenceschopný finanční systém a finanční stabilitu, vytvářet stabilní, efektivní a transparentní finanční systém.

4.2 Boj bank proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Výnosy z trestné činnosti i finanční prostředky teroristickým organizací jsou vkládány na bankovní účty, procházejí přes ně a jsou pomocí nich legalizovány. Proto v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti mají nezastupitelnou roli také obchodní banky.

Základem prevence rizik, které pro banku vyplývají z toho, že prostřednictvím jejích služeb a produktů jsou legalizovány výnosy z trestné činnosti, jsou jednak kvalitně zpracované interní postupy, které jsou zaměřené na různé formy a způsoby legalizace výnosů z trestné činnosti prostřednictvím dané banky, související s jejich důsledným dodržováním, tak určitý systém analýzy informací o klientech a pohybech jejich finančních prostředků na účtech. Důležitou roli zde hraje i spolupráce jednotlivých bankovních institucí mezi sebou, spolu se spoluprací s FAÚ a jinými orgány činnými v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Objem prostředků, jež banky vynakládají na boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je značný. Především se jedná o vkládání peněžních prostředků do specializovaných monitorovacích systémů, které mají banky upozorňovat na podezřelé klienty a obchody. Dále nemalé finanční prostředky banky hradí za školení vlastních zaměstnanců, kteří musí vědět, co jím má být podezřelé a musí být schopni okamžitě jednat a nahlásit své podezření.

4.2.1 Systém vnitřních zásad a politika Poznej svého klienta

Každá obchodní banka je povinna písemně vypracovat vlastní „Systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu“ k naplnění povinností stanoveným zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. V praxi to především spočívá ve zjišťování a vyhodnocování co největšího množství dostupných informací o každém klientovi banky a o všech jeho obchodech, které klient s pomocí banky provádí, s důrazem na četnost a rozsah případných odlišností v jeho obvyklém chování.

Politiku „Poznej svého klienta“ spolu se „Systémem vnitřních zásad“ schvaluje nejvyšší vedení dané banky. Politika „Poznej svého klienta“ značí vnitřní metodické pokyny konkrétní banky, které mohou, ale nemusí být součástí již zmíněného „Systému vnitřních zásad“. Tato

politika vyplývá z praktické zkušenosti, že boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti musí být založen na hloubkovém odhadu rizika, a že se konkrétní klient bude aktivně účastnit některé z fází praní špinavých peněz. Banka musí zavést vlastní politiku proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a pravidla „Poznej svého klienta“, dále musí identifikovat klienty, včetně povinnosti aktualizovat jejich identifikační údaje, provádět kontroly klientů, oznamovat podezřelé obchody příslušným orgánům, a požadovat stanovené informace týkající se obchodů a uchovávat je po dobu deseti let, zajistit proškolení zaměstnanců v této oblasti a prověřovat klienty a jejich transakce z pohledu možného spojení s terorismem.

Pro porovnání lze v přílohách nalézt „Systém vnitřních zásad“ Komerční banky a Air Bank a politiku „Poznej svého klienta“ Komerční banky. Air Bank zde v porovnání zastupuje moderní, nízkonákladovou banku bez poplatků za vedení účtu a Komerční banka klasickou banku s dlouholetou tradicí na českém trhu. Komerční banka má vytvořen „Systém vnitřních zásad“ oproti Air Bank v poněkud stručnější formě. Air Bank poskytuje ve svém „Systému vnitřních zásad“ přehledný a poněkud obsáhlejší výčet jak základních pojmů, tak postupů banky v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

4.2.2 Identifikace a kontrola klienta z hlediska banky

Povinnost identifikovat klienta před obchodem, který převyšuje částku 1 000 Eur, nastává dle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Stejně tak je povinností identifikovat klienta bez ohledu na stanovený limit transakce vždy, pokud se jedná o podezřelý obchod, vzniká obchodní vztah, uzavírá se smlouva o bankovním účtu, nájmu bezpečnostní schránky, při nákupu nebo přijetí předmětů kulturní hodnoty, při uzavření nebo výplatě u životního pojištění a v poslední řadě při výplatě z vkladní knížky.

Za identifikaci se považuje prvotní úkon, který předchází navázání obchodního vztahu. Při identifikaci se zjišťují, zaznamenávají a ověřují identifikační údaje fyzických osob a právnických osob. Fyzická osoba při identifikaci předkládá průkaz totožnosti, právnická osoba doklad prokazující existenci tohoto subjektu.

U fyzické osoby se zjišťují všechna jména a příjmení, rodné číslo, místo narození, pohlaví, trvalý nebo jiný pobyt a státní občanství, dále druh a číslo průkazu totožnosti, stát (popřípadě orgán) který jej vydal, a doba platnosti. V případě podnikající fyzické osoby se prozkoumává obchodní firma, místo podnikání a identifikační číslo. U právnické osoby se zjišťuje obchodní

firma nebo název včetně odlišujícího dodatku nebo dalšího označení, sídlo a identifikační číslo.

Samotný proces identifikace obvykle spočívá v následujících krocích. Nejprve pracovník banky ověří pravost předloženého identifikačního dokladu, jeho poškození nebo padělání. Dále provede kontrolu, zda jsou údaje na dokladu čitelné a zda je doklad platný v rámci expiračního období. Následně ověří vizuální shodu podoby osoby držitele s vyobrazením na identifikačním dokladu. V závěru zjištěné a ověřené údaje zaznamená spolu s druhem a číslem průkazu totožnosti, státem, popřípadě orgánem, který průkaz totožnosti vydal a dobou platnosti.

Povinnost provést kontrolu klienta nastává vždy před uskutečněním obchodu v hodnotě 1 000 Eur nebo vyšší a obchodu s politicky exponovanou osobou. Cílem kontroly klienta je získat informace o účelu a zamýšlené povaze obchodu, spolu s tím získat informace potřebné pro provádění průběžného sledování obchodního vztahu, včetně přezkoumávání obchodů prováděných v průběhu daného vztahu a přezkoumání zdroje peněžních prostředků. Banka tak získá další potřebné informace ke sledování chování klienta za dobu života v bance a má tak možnost zjistit, zda prováděné obchody odpovídají tomu, co o klientovi doposud zná.

4.2.1 Bankovní tajemství

Bankovní tajemství je chápáno jako právní institut směřující k vytvoření podmínek pro svobodné podnikání. Vztahuje se na všechny bankovní obchody a peněžní služby bank a dále na stavy jednotlivých bankovních účtů a depozit. Bankovní tajemství je důležitým prvkem vztahu klienta a banky, ochraňuje jeho soukromí, tají obchodní kontakty, finanční toky a obchody spolu se stavem majetku. Bance dodržování přináší důvěru klientů.

Povinnost zachovávat mlčenlivost ve služebních věcech dotýkajících se zájmů banky a jejich klientů má každý zaměstnanec a to i po skončení pracovního poměru. Je tomu tak podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách. Banka má zakázáno podávat zprávy o záležitostech, které jsou předmětem bankovního tajemství. Jedinou výjimkou, kdy banka musí údaje poskytnout je, když s tím klient souhlasí, nebo když jsou informace podstatné pro bankovní dohled, soudní řízení, Ministerstvo financí při uskutečňování opatření v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a v dalších stanovených případech. Banky mají informační povinnost, kdykoliv zaznamenají podezřelé nebo neobvyklé transakce, které se jejich prostřednictvím uskutečnily, je ihned nahlásit ideálně na Finanční analytický úřad nebo Policii ČR. Banky jsou povinny zjišťovat a zpracovávat údaje o osobách, aby mohly

uskutečnit obchod bez nepřiměřených právních a věcných rizik. Banky tedy mohou zpracovávat údaje v daném rozsahu i bez souhlasu určitého subjektu.

4.2.2 Omezení plateb v hotovosti

V boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti má význam také zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Právě platby v hotovosti jsou z hlediska legalizace výnosů z trestné činnosti nejrizikovější, neboť o těchto platbách nemusí být proveden žádný záznam (na rozdíl od bezhotovostních plateb, o nichž je alespoň část informací vždy v nějaké podobě uchována).

Na základě tohoto zákona je stanovena povinnost provádět platby vyšší než 270 000 Kč pouze v bezhotovostní formě a pouze prostřednictvím oprávněné finanční instituce poskytovat platební služby anebo pomocí provozovatele poštovních služeb formou poštovního poukazu. Povinnost provést platbu bezhotovostně přesahuje-li výše těchto plateb částku stanovenou tímto zákonem, se vztahuje na platby prováděné navzájem mezi osobami s místem trvalého pobytu na území České republiky. Přičemž příjemce platby, jejíž výše překračuje limit, nesmí tuto platbu přijmout, jestliže nebyla provedena bezhotovostně. Za tento správní delikt lze uložit pokutu až do výše 5 milionů Kč.

Tento zákon se však nezabývá případem, kdy jsou platby rozmělněny do několika menších plateb, v rozmezí několika dnů a jednotlivě nepřekračujících limit, ale v součtu ano. Tuto problematiku řeší zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v § 54 odstavce 3, kde je zmíněno, že jestliže spolu tyto rozmělněné platby souvisí, jsou hodnoceny jako jejich součet.

4.3 Mezinárodní spolupráce v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Praní špinavých peněz nezná hranice mezi jednotlivými státy a pokouší se velice vynalézavě využívat rozdílné legislativy a praxe jednotlivých zemí. Neustále probíhající globalizace, změny v mezinárodních platbách a zúčtování, spolu s rozvojem moderních technologií, vyžadují spolupráci a koordinaci činnosti řady orgánů a institucí v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti i na mezinárodní úrovni. Důležitá je především sjednocenost legislativy, pravidel a koordinace postupů mezi jednotlivými zeměmi i regionálními seskupeními.

4.3.1 Finanční akční výbor proti praní peněz

Důležitou roli v mezinárodní spolupráci při boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti hraje tzv. FATF, neboli Financial Action Task Force on Money Laudering – Finanční akční výbor proti praní peněz. Výbor byl založen státy skupiny G7 v roce 1989. FATF se schází 3x ročně a má celkem 35 členů a 2 přidružená členská uskupení, jež zastupují většinu hlavních finančních center ve všech částech světa. Úkolem FATF je vytvářet standardy a propagovat účinnou implementaci právních, regulačních a operativních opatření v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, financování terorismu, financování šíření zbraní hromadného ničení a dalším souvisejícím hrozbám vůči integritě mezinárodního finančního systému.

FATF je mezivládní organizací, v níž spolupracují experti z právní, finanční a právo vynucující oblasti z jednotlivých členských států. V roce 1990 vypracovali tzv. „Čtyřicet doporučení“, jež stanovují komplexní a konzistentní rámec opatření, která by státy měly zahrnout do svého práva a praxe v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Doporučení byla přijata více než 180 státy a stala se univerzálně uznávaným standardem v prevenci legalizace výnosů z trestné činnosti a boji proti financování terorismu (AML/CFT). V roce 2001, po teroristickým útocích na New York bylo přidáno ještě devět doplňujících doporučení. Poslední aktualizace doporučení proběhla v roce 2012, kdy bylo především sledováno, zda jsou všechna aktuální a všeobecně použitelná.

Doporučení FATF stanovují mezinárodní standard, který by státy měly uplatnit prostřednictvím opatření přizpůsobených jejich podmínkám. Stát by nejprve měl identifikovat, vyhodnotit a porozumět rizikům legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, kterým čelí a poté přijmout vhodná opatření ke snížení těchto rizik.

4.3.2 Moneyval

Moneyval vznikl při Radě Evropy v roce 1998 jako „Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu“. Členy jsou členské státy Rady Evropy, které nejsou členy FATF. Česká republika má v Moneyvalu tři stálé členy z resortu Ministerstva financí, Ministerstva spravedlnosti a České národní banky.

Cílem Moneyvalu je zajistit, aby členské státy měly zavedeny systémy účinného boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a zajistit soulad s příslušnými mezinárodními standardy v této oblasti. Zda tomu tak je, kontroluje Moneyval pomocí tzv. vzájemných hodnocení členských zemí. Do uvedeného hodnocení jsou zapojeny jak složky policie a justice, tak ministerstva financí zastoupeného Finančním analytickým útvarem, který

celý projekt v rámci ČR zastřešuje. Hodnocení spočívají v tom, že vybraní odborníci ze čtyř až pěti zemí hodnotí systém boje proti praní špinavých peněz ve vybrané zemi, především pak efektivitu jeho fungování v praxi. Hodnotitelé navštíví veškeré státní orgány, instituce a subjekty, které se podílejí na boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, a vybrané subjekty, které mají povinnost hlásit podezřelé transakce finanční zpravodajské jednotce, kterou je v ČR Finanční analytický úřad.

Posledním, s výsledky známým hodnocením úkolů, které vyplývaly ze zprávy k 4. kolu hodnocení problematiky legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, prošla Česká republika na jaře roku 2014. Bylo oznámeno, že ČR plní pouze částečně hlavní doporučení k praní špinavých peněz a financování terorismu - FATF doporučení. S tím, že Policie ČR byla pozitivně hodnocena za velký nárůst zajištěných hodnot v rámci trestního řízení. V prvním pololetí roku 2015 proběhlo další hodnocení, ze kterého zatím není zpracován oficiální výstup a závěr.

4.3.3 Světová banka, Mezinárodní měnový fond a další instituce působící ve strategii AML

Světová banka a Mezinárodní měnový fond se sdružily za účelem zvýšit povědomí prevence a nutnosti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tyto dvě organizace vydaly „Metodologii boje proti praní peněz a financování terorismu“ a spolu s tím určily financování a organizaci hodnocení ve vybraných zemích a také pořádají konference a semináře po celém světě. V roce 2003 vypracovaly „Podrobnou hodnotící zprávu o boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu“ a „ Zprávu o dodržování standardů a kodexů a Doporučení FATF proti praní špinavých peněz a financování terorismu“.

Do výčtu mezinárodních spoluprací lze také zahrnout „Egmontskou skupinu“, kterou tvoří zpravodajské jednotky jednotlivých zemí, dále „Štrasburskou úmluvu“ o praní, vyhledávání a zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinů. Patří sem i Výbor pro prevenci praní peněz a financování terorismu, který spadá a je nápomocen Evropské komisi. Zařadit lze i neformální síť kriminalistů z různých zemí, kteří spolu spolupracují na AML, síť AMON, jejíž vznik má na svědomí bývalý prezident Policie ČR Petr Lessy. Dále sem lze zahrnout Kodex proti praní špinavých peněz, který vznikl v roce 2000 ve švýcarském Wolfsbergu, odtud název Wolfsbergské zásady, jež obsahují jedenáct principů pro privátní bankovnictví. Zabývají se od identifikační povinnosti, přes interní předpisy až po postupy při zacházení s veřejně známými osobami a osobami ve veřejných funkcí.

ZÁVĚR

Legalizace výnosů z trestné činnosti je velmi závažným problémem celosvětového významu, který má negativní vliv jak na legální ekonomiku, tak na celosvětový hospodářský a politický rozvoj. Proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je třeba bojovat zejména trestními donucovacími prostředky v rámci regionální úrovně i mezinárodní spolupráce. Velký význam má harmonizace legislativy, pravidel a koordinace postupů činností bank, Policie ČR a jejích útvarů, finančních úřadů, dozorčích orgánů a celní správy, která se tak stává nezbytnou podmínkou úspěšného boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti jakožto v boji proti organizované kriminalitě.

Metody, jakými dochází k praní peněz, jsou velmi rozmanité, a v případě eliminace některé z nich, nebo medializace problematiky, pachatelé často okamžitě začínají vymýšlet nové způsoby, které jsou pro instituce potírající praní peněz doposud neznámé. Mezi nové trendy, které se objevují v ČR, patří využívání virtuálního světa, zejména pak virtuálních měn jako je bitcoin aj. Organizovaná skupina pachatelů se také často snaží využívat mnohem sofistikovanější metody pro znesnadnění a znemožnění zajištění výnosů z trestné činnosti. Často jde o kombinace výběrů v hotovosti, převodů peněz do zahraničí, využívání off-shore společností (společnosti založené v daňových rájích), převádění majetku na blízké osoby, investice do bitcoinů, svěřeneckých fondů atd. Pachatelé stále více využívají při snaze zakrýt nelegální zisk elektronické transfery. Výhodou je pro ně i nárůst objemu legálních prostředků převáděných elektronickou cestou, pomáhají jim tak umístit a přesunout nelegální zisky, neboť čím více transakcí se uskuteční, tím snáze se mezi nimi ztratí ty legalizované, resp. se je obtížněji daří odhalit a identifikovat. Nejen proto je velmi důležité vytvářet transparentní prostředí v legální ekonomice a zajistit stálost a dohledatelnost informací o převodech majetku různého druhu.

Mezinárodní charakter praní špinavých peněz se stává v řadě případů nepřekonatelným problémem pro odhalení tohoto jednání a odčerpání zločineckých zisků. Odhalení trestného činu neulehčují ani často nepřekonatelné bariéry v podobě bankovních, daňových a jiných tajemství, které jsou v některých státech absolutní a neprolomitelné. Stálým problémem je také spolupráce se zahraničím, v případě, kdy jsou výnosy z trestné činnosti investovány v zahraničí v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní dohoda, či zeměmi, se kterými je uzavřena dohoda, ale nemají zájem spolupracovat. Často je tak vyloženě nemožné tyto výnosy vyhledat, zajistit a odčerpat. Jedná se např. o Vietnam, Dominikánskou republiku, africké země, ale i některé evropské země či jejich off-shorové destinace, nebo také Spojené

státy americké. Na mezinárodní úrovni lze za jednu z nejdůležitějších organizací, která určuje a označuje nové trendy a projevy legalizace výnosů z trestné činnosti a zejména možnosti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, označit Finanční akční výbor proti praní peněz. Ten naráží i na to, že stále větší potíž při potírání praní špinavých peněz představuje zapojení právníků, finančních poradců, notářů, auditorů, obchodníků s cennými papíry, účetních a realitních kanceláří, neboť ti v řadě zemí nejsou na rozdíl od bank povinni informovat o podezřelých transakcích.

Organizovaný zločin produkuje vysoké finanční částky, které dále investuje do rozšiřování svých zájmů ve snaze rozmnožit zlegalizované finanční prostředky. Zisk pocházející ze zločineckých organizací lze považovat za velmi citlivé místo, přes které lze účinně zločinecké procesy ovlivňovat a pokusit se je minimalizovat. Klíčovým momentem, kdy lze proces legalizace výnosů z trestné činnosti zachytit a narušit, je ta část průběhu, kdy se organizované skupiny snaží peníze vyvést do zahraničí a očistit tak jejich původ. Tím, že se pachatelům jejich nelegální zisk zabaví, jeho využití a rozšíření moci pachatelů se snižuje.

Důležitou roli v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti hrají také banky, neboť právě přes ně prochází většina finančních prostředků zločineckých organizací, které byly získány nelegální cestou. V bankovním systému jde zejména o co nejúčinnější způsoby zábrany před nabýváním legálního původu peněžních prostředků. Podstatnou roli hrají zákazy vytváření anonymních bankovních kont, limity povolených hotovostních transakcí přes banky a povinnost bank hlásit všechny neobvyklé transakce. Důležitý je nejen „Systém vnitřních zásad pro boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti“ a politika „Poznej svého klienta“, důkladná identifikace všech klientů a omezení plateb v hotovosti. Obchodní banky rovněž využívají specializované softwarové programy, které je upozorní na podezřelé klienty a jejich transakce. Zásadní roli také hrají kvalitně vyškolení a pravidelně proškolovaní zaměstnanci bank. Bez jejich odborných znalostí a zkušeností by boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti byl jen ztěžka možný. Banky by proto měly věnovat proškolování zaměstnanců a celkově jejich výběru velkou pozornost.

I přes spolupráci bank, zpravodajských jednotek, Policie ČR, a současně všech státních i soukromých subjektů, které se bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti zabývají, lze konstatovat, že je málo pravděpodobné, že se nelegální praktiky podaří vymýtit. Lze pouze pokračovat v tomto boji a vytvářet takové zábrany a výše trestů, aby se praní špinavých peněz organizovaným skupinám pachatelů, pokud možno, vůbec nevyplatilo.

POUŽITÁ LITERATURA

[1] Archiv tiskových zpráv. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.policie.cz/clanek/archiv-tiskovych-zprav-563029.aspx,

[2] Časté otázky a odpovědi – směrnice Capital Requirements Directive (CRD IV) a nařízení Capital Requirements Regulation (CRR). In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2015-12-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/caste_otazky_a_odpovedi_smernice.html,

[3] ČASTORÁL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita:* (z pohledu řízení a správy). 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007, 183 s. ISBN 978-808-6754-833,

[4] ČERNOHORSKÁ, Liběna. *Komplexní pohled do bankovního světa*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015, 170 s. ISBN 978-80-7395-863-3,

[5] ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3,

[6] Činnost útvaru a jeho úkoly. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.policie.cz/clanek/cinnost-utvaru-a-jeho-ukoly.aspx,

[7] Crime Index for Country. In: *Numbeo* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp,

[8] FATF. In: *Ministerstvo financí ČR* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Metodika_2013-08-19_Doporuceni-FATF-z-unora-2012_oprava-formtovn.pdf,

[9] FRYŠTÁK, Marek. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007, 205 s. ISBN 978-80-87071-18-2,

[10] History of the FATF. In: *Financial Action Task Force on Money Laundering* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://www.fatf-gafi.org/about/historyofthefatf/,

[11] CHMELÍK, Jan. *Pozornost, úplatek a korupce.* 1. vyd. Praha: Linde, 2003, 222 s. ISBN 80-720-1434-X,

[12] Identifikace a kontrola klienta v souvislosti s opatřeními Komerční banky, a. s. v oblasti předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: Dokumenty. In: *Komerční banka* [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: https://www.kb.cz/file/cs/

o-bance/dokumenty-ke-stazeni/kb-identifikace-a-kontrola-klienta.pdf?dcd7cffb92ebe8a20814066ac075023f,

[13] JÍLEK, Josef. *Finanční rizika.* 1. vyd. Praha: Grada, 2000, 635 s. ISBN 80-716-9579-3,

[14] JUROŠKOVÁ, Lenka. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012, 174 s. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-26-1,

[15] KALABIS, Zbyněk. *Boj bank proti praní špinavých peněz*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2009, 92 s. ISBN 978-80-7265-147-4,

[16] LIŠKA, Petr, Štefan ELEK a Karel MAREK. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 214 s. ISBN 978-80-7478-510-8,

[17] MAREŠOVÁ, Alena. Resortní statistiky – Základní zdroj informací o kriminalitě v České republice. In: *Institut pro kriminologii a sociální prevenci* [online]. [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/385.pdf,

[18] Mezinárodní spolupráce - Boj proti praní peněz a financování terorismu. In: *Ministerstvo financí ČR* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-instituce/mezinarodni-spoluprace-boj-proti-prani-11642,

[19] MOSCHETTO, Bruno a Jean ROUSSILLON. *Banka a její funkce*. 1. vyd. Praha: HZ Editio, 1996, 112 s. Editio Q. ISBN 80-901918-9-4,

[20] Národní protidrogová centrála SKPV PČR. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: http://www.policie.cz/clanek/vitejte-na-strankach-narodni-protidrogove-centraly-sluzby-kriminalni-policie-a-vysetrovani-policie-ceske-republiky.aspx,

[21] NETT, Alexander. *Praní špinavých peněz.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993, 39 s. Právnické sešity. ISBN 80-210-0630-7,

[22] PÁNEK, Dalibor. *Bankovní regulace a dohled.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005, 48 s. Distanční studijní opora. ISBN 80-210-3660-5,

[23] POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, xvi, 480 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-491-9,

[24] Prevence a opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, povinnost identifikace: Dokumenty. In: *Air Bank* [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: https://www.airbank.cz/cs/vse-o-air-bank/dokumenty/povinne-informace/prevence-

a-opatreni-proti-legalizaci-vynosu-z-trestne-cinnosti-a-financovani-terorismu-povinnost-identifikace/Contents/0/A9EDE955BF0133809D8B1C1BDF424D0A/resource.pdf,

[25] REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6,

[26] SEKERKA, Bohuslav, Stanislav NEČAS a Liběna ČERNOHORSKÁ. *Bankovní transakce: pro kombinovanou formu studia*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005, 140 s. ISBN 80-719-4809-8,

[27] SEKERKA, Bohuslav. *Řízení bankovních rizik*. Praha: Profess, 1998, 203 s. Banky a bankovní produkty. ISBN 80-852-3556-0,

[28] Seznam měnových finančních institucí v České republice. In: *Česká národní banka* [online]. 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/seznamy_mbs/seznam_mfi/CZ_MFI_CZ_verze.xls,

[29] TVRDÝ, Jiří a Adriana BÁRTOVÁ. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související:* komentář. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2009, xiv, 501 p. ISBN 80-740-0099-0,

[30] Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.policie.cz/clanek/uokfk-skpv-utvar-odhalovani-korupce-a-financni-kriminality-skpv.aspx,

[31] Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.policie.cz/clanek/utvar-pro-odhalovani-organizovaneho-zlocinu-skpv-199737.aspx,

[32] Vyhláška č. 281/2008 Sb. ze dne 1. srpna 2008 o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. In: *Sbírka zákonů České republiky.* Praha: Vydavatelství a nakladatelství MV ČR, 2008. Dostupný také z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-281,

[33] Výsledky činnosti Finančního analytického útvaru. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/ochrana-financnich-zajmu/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/vysledky-cinnosti-financniho-analytickeh,

[34] Výsledky pěti největších bank v Česku za rok 2014 - dvěma poklesla bilanční suma. In: *Finparáda* [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://www.finparada.cz/2639-Vysledky-bank-v-lonskem-roce.aspx,

[35] Základní shrnutí politiky proti praní špinavých peněz, financování terorismu a pravidel Poznej svého klienta: Dokumenty. In: *Komerční banka* [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: https://www.kb.cz/file/cs/o-bance/dokumenty-ke-stazeni/kb-20140919-zakladni-shrnuti-politiky-proti-prani-spinavych-penez.pdf?32412d149f805110ef99f7bc41cccf62,

[36] Zákon č. 33/1997 Sb. ze dne 8. listopadu 1990 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu. In: *Sbírka zákonů České republiky.* Praha: Vydavatelství a nakladatelství MV ČR, 1990. Dostupný také z: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-33,

[37] Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky.* Praha: Vydavatelství a nakladatelství MV ČR, 2009. Dostupný také z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40,

[38] Zákon č. 254/2008 Sb. ze dne 5. června 2008 kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. In: *Sbírka zákonů České republiky.* Praha: Vydavatelství a nakladatelství MV ČR, 2008. Dostupný také z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-254,

[39] Zákon č. 284/2009 Sb. ze dne 22. července 2009 o platebním styku. In: *Sbírka zákonů České republiky.* Praha: Vydavatelství a nakladatelství MV ČR, 2009. Dostupný také z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-284.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Air Bank: Prevence a opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, povinnost identifikace 53
Příloha B: Komerční banka: Identifikace a kontrola klienta v souvislosti s opatřeními Komerční banky, a. s. v oblasti předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu 60
Příloha C: Komerční banka: Základní shrnutí politiky proti praní špinavých peněz, financování terorismu a pravidel Poznej svého klienta 65

Příloha A *Air Bank: Prevence a opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, povinnost identifikace* [21]

Prevence a opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, povinnost identifikace

1. Úvod a účel

Tento dokument je věnován základnímu výkladu povinností a opatření v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Jeho cílem je Vám přiblížit a informovat Vás o problematice praní špinavých peněz a financování terorismu, o opatřeních, které vedou k jejich prevenci a také sdělit Vám, jaké povinnosti a postupy je společnost Air Bank a.s. (dále jen „Banka") a vy jako její zmocněnec v rámci této prevence povinni provádět a dodržovat.

2. Podstata praní špinavých peněz a financování terorismu

Praní špinavých peněz (Money Laundering) je celosvětový problém. Aby se pachatelé trestných činů vyhnuli odhalení a nepřišli o zisky ze své trestné činnosti, musejí nelegálně získané finanční prostředky „vyprat".

Toto „praní" v podstatě představuje snahu o zahlazení stop po trestné činnosti, znemožnění dohledání zdrojů prostředků, a to nejčastěji prostřednictvím přesunů peněz mezi účty, případně změny formy těchto prostředků. Moderní technologie dnes umožňují, aby nelegálně získané finanční prostředky cestovaly neuvěřitelnou rychlostí po světě, a to anonymně nebo pomocí falešných údajů o totožnosti.

Boj proti praní špinavých peněz (Anti Money Laundering – AML) je termín, který zahrnuje snahy o zamezení, odhalení, vyšetřování a hlášení trestného činu praní špinavých peněz.

Proces praní špinavých peněz má obyčejně tyto fáze:

- **umístění (placement)** – první etapa spočívá v umístění nelegálně získaných prostředků do oběhu, nejčastěji prostřednictvím uložení na bankovní účet,
- **přesunů** – zametání stop (layering) – zakrytí původu finančních prostředků (může se jednat o různé transakce prostřednictvím účtů, nákupy či prodeje nemovitostí, cenných papírů),
- **navrácení (integration)** – převedení zisků z nelegální činnosti zpět ke svému původnímu majiteli.

Finanční ústavy mohou ze své podstaty nevědomě hrát roli zprostředkovatelů v procesu legalizace.

Jelikož peníze z páchání trestné činnosti mají nejčastěji podobu hotovostních peněz, bývá nejdříve nutné zbavit se množství peněz v hotovosti ve prospěch bezhotovostních peněz, které se dají snadněji převádět – prát. Např. nákupem nemovitostí, bezhotovostními přesuny z účtu na účet, následné výběry v hotovosti či převody do jiných států, vklady/výběry neobvykle vysokých částech hotovosti prostřednictvím bankomatů atp.

K praní peněz však nedochází pouze prostřednictvím zločineckých organizací. Dělají to z různých důvodů i osoby jinak bezúhonné. Jejich cílem může být vyhnout se daním, snížit dividendy akcionářům, obejít devizové překážky aj.

Mezinárodní společenství a zejména ekonomicky vyspělé země si velmi dobře uvědomují hrozby, které pro demokracii představuje rozvoj a internacionalizace organizované kriminality a terorismu.

[21] Prevence a opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, povinnost identifikace: Dokumenty. In: *Air Bank* [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: https://www.airbank.cz/cs/vse-o-air-bank/dokumenty/povinne-informace/prevence-a-opatreni-proti-legalizaci-vynosu-z-trestne-cinnosti-a-financovani-terorismu-povinnost-identifikace/Contents/0/A9EDE955BF0133809D8B1C1BDF424D0A/resource.pdf

Za více než 15 let trvání celosvětové a zejména celoevropské systematické kampaně byly v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu vytvořeny standardy, které kladou více či méně účinné překážky praní špinavých peněz a financování terorismu a současně byly vybudovány struktury, které mají umožnit účinnou spolupráci různých státních i nestátních institucí, a to vnitrostátně, tak i mezinárodně.

3. Právní úprava

V návaznosti na mezinárodní závazky vycházející především z mezinárodních úmluv a členství v Evropské unii je problematika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu upravena i v České republice.

Banka se v oblasti prevence praní špinavých peněz a financování terorismu řídí následujícími právními úpravami:

- **Zákon č. 253/2008 Sb.**, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „zákon o AML")
- **Vyhláška ČNB č. 281/2008 Sb.**, o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- **Zákon č. 69/2006 Sb.**, o provádění mezinárodních sankcí
- **Nařízení vlády č. 210/2008 Sb.**, k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu
- **Úřední sdělení ČNB** ze dne 26. 5. 2009 k některým požadavkům na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- **Zákon č. 21/1992 Sb.**, o bankách

4. Základní pojmy

Legalizace výnosů z trestné činnosti

Legalizací výnosů z trestné činnosti je myšleno jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické aktivity vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že se jedná o majetek nabytý v souladu se zákonem.

Toto jednání spočívá například:

a. v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páchání takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,

b. v utajení nebo zastření skutečné povahy zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahující se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,

c. v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo,

d. ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod možnostmi a) až c).

Financování terorismu

Financování terorismu představuje:

a. shromažďování peněžních prostředků nebo jiného majetku s vědomím, že bude, byť i pouze z části, použit ke spáchání trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu, nebo k podpoře osoby nebo skupiny osob připravujících se k spáchání takového trestného činu,
nebo

b. jednání vedoucí k poskytnutí odměny nebo odškodnění pachatele trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu, nebo osoby pachateli blízké ve smyslu trestního zákona, nebo sběr prostředků na takovou odměnu nebo na odškodnění.

AML-CFT (Anti Money Laundering – Combating the Financing of Terrorism)

Opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (praní špinavých peněz) a financování terorismu.

Smysl a účel AML/CFT opatření lze rozčlenit do dvou základních bodů:

— zabránění zneužití finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu,

— uchování stop po přesunech majetku, včetně záznamu o tom od koho, prostřednictvím koho a ke komu se dané prostředky přemisťovány.

Obchod

Obchodem se pro účely zákona o AML rozumí každé jednání Banky s jinou osobou, pokud takové jednání směřuje k nakládání s majetkem této jiné osoby nebo k poskytnutí služby této jiné osobě.

Obchodní vztah

Obchodním vztahem se pro účely zákona o AML rozumí smluvní vztah mezi Bankou a jinou osobou, jehož účelem je nakládání s majetkem této jiné osoby nebo poskytování služeb této jiné osobě, jestliže je při vzniku smluvního vztahu s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že bude obsahovat opakující se plnění.

Podezřelý obchod

Obchod provedený za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosu nebo podezření, že v obchodu užité prostředky jsou určeny k financování terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat.

PEP – politicky exponované osoby

Politicky exponovanými osobami (dále také jen „PEP") jsou vždy fyzické osoby, kterým jsou nebo byly svěřeny významné veřejné funkce a současně tuto funkci vykonávají v zahraničí. Za PEP jsou přitom považovány i fyzické osoby, které jsou nejbližšími rodinnými příslušníky takových osob.

Banka politicky exponovaným osobám věnuje vždy zvýšenou pozornost a podrobuje je monitoringu, a to především z důvodu, že může mít PEP jistý politický vliv, díky jemuž snáze dochází k uskutečnění aktivit týkajících se legalizace výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu.

Průkaz totožnosti

Pro účely zákona o AML je průkazem totožnosti (identifikačním dokladem) platný úřední doklad vydaný orgánem veřejné správy, v němž je uvedeno jméno a příjmení, datum narození a z něhož je patrná podoba, popřípadě i jiný údaj umožňující identifikovat osobu, která doklad předkládá, jako jeho oprávněný držitel.

K identifikaci a ověření totožnosti klienta Banka od klientů vyžaduje následující průkazy totožnosti:

— Občan ČR předkládá jako průkaz totožnost vždy platný Občanský průkaz,

— Občan země ze skupiny EU předkládá jako první průkaz totožnosti Cestovní pas nebo Národní průkaz nebo Průkaz o povolení k pobytu. Jako druhý průkaz totožnosti předkládá Cestovní pas nebo Řidičský průkaz nebo Průkaz o povolení k pobytu.

— Občan země mimo skupinu EU předkládá jako první průkaz totožnosti Cestovní pas nebo Průkaz o povolení k pobytu. Jako druhý průkaz totožnosti předkládá Cestovní pas nebo Řidičský průkaz nebo Průkaz o povolení k pobytu.

Země patřící do skupiny zemí Evropské unie jsou následující:

Belgie, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Island, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Velká Británie.

Uvedený seznam zemí nepředstavuje seznam členských států Evropské Unie, seznam je vytvořen Bankou.

5. Opatření AML/CFT

Právní úprava zákona o AML vymezuje tzv. povinné osoby – banky – (viz § 2 zákona o AML) a jejich povinnosti při realizaci opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Mezi tyto hlavní povinnosti patří:

— identifikace klienta,

— kontrola klienta,

— neuskutečnění obchodu,

— uchovávání informací,

— oznámení podezřelého obchodu,

— odklad splnění příkazu klienta,

— určení kontaktní osoby,

— školení zaměstnanců,

— informační povinnost,

— stanovení systému vnitřních zásad

6. Identifikace klienta

Identifikace představuje úkon, který obsahuje zjištění, ověření a zaznamenání povinných identifikačních údajů z platného průkazu totožnosti.

Povinnost identifikace

Banka je povinna provést identifikaci klienta:

— vždy při realizaci obchodu v hodnotě 1000 EUR (nebo ekvivalent měny) a vyšší (např. klient provádí platební příkaz v hodnotě 63 000 Kč),

— bez ohledu na limit při:

  — podezřelém obchodu (viz § 6 zákona o AML),

  — vzniku obchodního vztahu,

  — uzavření smlouvy o účtu, vkladu na vkladní knížce nebo vkladním listu nebo sjednání jiné formy vkladu,

— uzavření smlouvy o životním pojištění, má-li klient právo jednostranně hradit další pojistné nad sjednaný rámec plateb jednorázového nebo běžně placeného pojistného,

— nákupu nebo přijetí kulturních památek, předmětů kulturní hodnoty, použitého zboží nebo zboží bez dokladu o jeho nabytí ke zprostředkování jejich prodeje anebo přijímání věci do zástavy,

— výplatě zůstatku zrušeného vkladu z vkladní knížky na doručitele.

V případě, že si klient ke svému účtu zřizuje disponenta nebo držitele debetní/kreditní karty, vztahuje se povinnost identifikace dle zákona o AML také na tyto osoby (disponenta nebo držitele klientovy karty) neboť se v takovém případě jedná o vznik obchodního vztahu mezi Bankou a disponentem.

Identifikační údaje

Identifikačními údaji u **fyzické osoby** jsou:

všechna jména a příjmení, rodné číslo a nebylo-li přiděleno, datum narození, dále místo narození, trvalý nebo jiný pobyt a státní občanství. Jde-li o podnikající fyzickou osobu, také její obchodní firma, odlišující dodatek nebo další označení, místo podnikání a identifikační číslo.

Provádění identifikace

První identifikace fyzické osoby, která identifikaci podléhá, je zásadně prováděna „tváří v tvář", tedy pouze za přítomnosti osoby podléhající identifikaci, a to na základě platného průkazu totožnosti (vyjma obchodů uzavíraných na dálku).

Samotný proces identifikace spočívá ve vykonání následujících úkonů:

a. Ověření pravosti předloženého identifikačního dokladu proti poškození nebo padělání (kontrola, zda doklad nenese známky poškození, není zjevně přepisován, upravován, přelepován, je celistvý a není nijak znehodnocen).

b. Kontrola, zda jsou údaje na dokladu čitelné a je doklad platný v rámci expiračního období.

c. Ověření shodu podoby osoby držitele s vyobrazením v identifikačním dokladu.

d. Zjištění, ověření a zaznamenání identifikačních údajů z průkazu

e. Kontrola a zaznamenání druhu a čísla průkazu totožnosti, stát, popřípadě orgán, který jej vydal, a dobu jeho platnosti.

Klient je povinen Bance poskytnout informace, které jsou k provádění identifikace nezbytné, včetně předložení příslušných dokladů. Banka může pořizovat kopie nebo výpisy z předložených dokladů a zpracovávat takto získané informace k naplnění povinnosti dle zákona o AML.

Není-li v průkazu totožnosti, na jehož základě je prováděna identifikace, uvedena adresa trvalého nebo jiného pobytu, místa narození nebo údaj o státním občanství, je osoba podléhající identifikaci povinna bance tyto identifikační údaje vždy doložit náhradním způsobem. Doložení těchto údajů může být uskutečněno buď předložením jiného dokladu, který chybějící identifikační údaj prokazuje a je Bankou akceptován nebo formou jeho písemného čestného prohlášení. Osoba je identifikována teprve tehdy, jsou-li zjištěny, ověřeny a zaznamenány všechny její identifikační údaje, vyžadované zákonem, tedy včetně těch, které nejsou uvedeny v průkazu totožnosti a je třeba je zjistit jiným způsobem, například na základě jejího čestného prohlášení.

Ověření pravosti identifikačního dokladu a ověření totožnosti klienta

Ověření pravosti identifikačního dokladu a ověření totožnosti klienta je provedena vždy v rámci identifikace jak nového, tak stávajícího klienta. Pro účely naplnění povinnosti provádění identifikace dle zákona o AML je klientem myšlen také

disponent nebo držitel Vaší debetní nebo kreditní karty. Samotný proces ověření pravosti předloženého identifikačního dokladu zahrnuje kontrolu dokladu proti padělání a poškození.

Osoba, která identifikaci provádí, se při provádění identifikace řídí následujícími zásadami:

a. Při ověření identifikačního dokladu proti poškození nebo padělání je provedena kontrola:
   — zda doklad nenese známky poškození (není zjevně přepisován, upravován, přelepován, je celistvý a není jinak znehodnocen),
   — zda jsou údaje na dokladu čitelné,
   — že je doklad platný v rámci expiračního období.
b. Při ověření totožnost klienta je provedena kontrola:
   — datum narození klienta a subjektivně porovná s věkem klienta,
   — vizuální shodu pohlaví klienta (tj. nelze akceptovat situaci, kdy doklad předkládá zjevně žena, avšak na dokladu je fotografie muže),
   — podobu klienta a subjektivně porovná s vyobrazením klienta v dokladu.
c. V případě ověření souběžně dvou identifikačních dokladů probíhá kontrola obou těchto dokladů, tedy také kontrola shody osobních údajů v obou identifikačních dokladech.

7. Kontrola klienta

V některých případech je Banka povinna provádět také hloubkovou kontrolu klienta. Ovšem co to znamená pro běžného klienta, který bude nejen identifikován, ale navíc ještě kontrolován? Podle zákona o AML zahrnuje kontrola klienta i získání informací, na co peníze klient potřebuje či jaký obchod hodlá uskutečnit.

Banka provádí kontrolu klienta před uskutečněním každého obchodu pokud:

— je hodnota obchodu 15 000 EUR (nebo ekvivalent měny) a vyšší (např. v případě, kdy klient provede platební příkaz ze svého bankovního účtu v částce 600 000 Kč),
— je s ním spojena povinnost identifikace při uzavření smluvního vztahu s klientem (př. při uzavření rámcové smlouvy o běžném účtu), nebo při podezřelém obchodu,
— tento obchod provádí politicky exponovaná osoba (PEP).

V rámci kontroly klienta získává Banka:

— informace o tom, za jakým účelem klient obchod provádí,
— informace, z jakých zdrojů pocházení peněžní prostředky klienta,
— další potřebné informace ke sledování chování klienta za dobu života v Bance a zjištění, zda prováděné obchody odpovídají tomu, co o klientovi Banka ví.

8. Rizikový/podezřelý obchod a neuskutečnění obchodu

Rizikovým obchodem je obchod, u kterého lze předpokládat určité riziko naplnění znaků podezřelého obchodu. Pokud se nepodaří vyvrátit všechny znaky rizikového obchodu, stává se tento obchod podezřelým ve smyslu zákona o AML.

Při provádění identifikace může například dojít k následujícím podezřelým situacím:

— klient se odmítá podrobit identifikaci,

— při jednání s klientem se klient chová, jedná nebo vyhlíží neobvykle (např. je doprovázen neznámou osobou nebo sledován, není schopen nebo odmítá sdělit běžné informace nebo jsou tyto informace nedůvěryhodné),

— existuje pochybnost o pravosti doložených identifikačních údajích klienta,

— existuje pochybnost, že za klienta jedná někdo jiný.

Banka neuskuteční obchod s daným klientem vždy v okamžiku, kdy má podezření na podezřelý obchod nebo má pochybnosti o prováděném obchodu.

Pro Vaši představu uvádíme situaci, s kterou se můžete setkat při identifikaci Vašeho budoucího disponenta nebo držitele Vaší karty. V případě, že se disponent nebo držitel odmítne podrobit identifikaci, odmítne součinnost při provádění identifikace (např. odmítne předložit identifikační doklad), nebo máte pochybnosti o pravdivosti poskytnutých informací držitelem, nebo o pravosti předložených identifikačních dokladů, nelze příslušný obchod (zřízení držitele včetně identifikace) provést.

V takovém případě jste povinen tuto osobu odmítnout a o této skutečnosti nás informovat. Provedete to tím způsobem, že neprodleně po tom, co zjistíte u disponenta nebo držitele podezřelé chování, nám pošlete na emailovou adresu: riziko@airbank.cz emailovou zprávu a uvedete do ní následující položky:

a. Do předmětu zprávy zadáte „Hlášení o podezřelém obchodu".

b. Do textu emailu uvedete Vaše jméno a rodné číslo.

c. Dále do emailu uvedete základní údaje o disponentu nebo držiteli, pokud jste je byl schopen zjistit (u občana ČR jméno, příjmení, rodné číslo, u občana mimo ČR jméno, příjmení, datum narození, státní občanství) a stručný popis situace a podezřelého chování.

O všech informacích a souvislostech s tímto podezřelých obchodem a oznámením Bance jste povinen zachovávat mlčenlivost ve vztahu k třetím osobám, včetně osob, jichž se sdělené informace týkají.

V případě, že Banka nedospěje k vysvětlení a odůvodnění znaků podezřelého obchodu, oznámí tuto skutečnost Finančnímu analytickému útvaru (FAU) Ministerstva financí dle postupů stanovených zákonem a svých interních předpisů.

Air Bank a.s. / Hráského 2231/25 / 148 00 Praha 11, Chodov / IČ 29045371
společnost zapsaná u rejstříkového soudu v Praze, spisová značka B 16013.

Příloha B *Komerční banka: Identifikace a kontrola klienta v souvislosti s opatřeními Komerční banky, a. s. v oblasti předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu* [22]

IDENTIFIKACE A KONTROLA KLIENTA V SOUVISLOSTI S OPATŘENÍMI KOMERČNÍ BANKY, A.S. V OBLASTI PŘEDCHÁZENÍ LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI A FINANCOVÁNÍ TERORISMU

Vážená klientko, vážený kliente,

rádi bychom Vás tímto informovali o některých úkonech, se kterými se setkáte při navázání nebo v průběhu obchodního vztahu s Komerční bankou, a.s. (dále jen KB) a které navazují na požadavky stanovené zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen Zákon č. 253/2008 Sb.), dalšími legislativními opatřeními (zejména zákonem č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí a Vyhláškou ČNB č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu) nebo vnitřními pravidly a postupy KB v oblasti předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti (praní špinavých peněz) a financování terorismu.

I. Co je to identifikace

Identifikace je prvotní úkon, který předchází navázání obchodního vztahu (poskytnutí produktu nebo služby KB). Při identifikaci se zjišťují, zaznamenávají a ověřují identifikační údaje fyzických osob a právnických osob. Fyzická osoba při identifikaci předkládá průkaz totožnosti, právnická osoba pak doklad prokazující existenci tohoto subjektu.

II. Kdy identifikujeme klienta

- **před navázáním obchodního vztahu** (např. otevření běžného účtu, pronajmutí bezpečnostní schránky)
- před uskutečněním obchodu (transakce) v hodnotě převyšující částku 1.000,- EUR nebo ekvivalentu v CZK či v jiné měně (např. výběr/vklad v hotovosti, podání příkazu k bezhotovostnímu převodu, nákup/prodej šeků, apod.)
- v případě dalších situací stanovených Zákonem č. 253/2008 Sb.

V KB se identifikace klienta provádí zejména při osobním kontaktu pracovníka KB a klienta.

III. Jaké údaje při identifikaci klienta zjišťujeme

- u **fyzické osoby** všechna jména a příjmení, rodné číslo (pokud nebylo přiděleno, pak datum narození), místo narození, pohlaví, trvalý nebo jiný pobyt a státní občanství, dále druh a číslo průkazu totožnosti, stát (popřípadě orgán) který jej vydal, a dobu jeho platnosti. V případě podnikající fyzické

© Komerční banka, a. s.

[22] Identifikace a kontrola klienta v souvislosti s opatřeními Komerční banky, a. s. v oblasti předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: Dokumenty. In: *Komerční banka* [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: https://www.kb.cz/file/cs/o-bance/dokumenty-ke-stazeni/kb-identifikace-a-kontrola-klienta.pdf?dcd7cffb92ebe8a20814066ac075023f

osoby, též její obchodní firmu, odlišující dodatek nebo další označení, místo podnikání a identifikační číslo.

- u **právnické osoby** obchodní firmu nebo název včetně odlišujícího dodatku nebo dalšího označení, sídlo, identifikační číslo nebo obdobné číslo přidělované v zahraničí. U osob, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členem, provádíme identifikaci stejných údajů jako u fyzických osob. Zároveň zjišťujeme identifikační údaje skutečných majitelů právnické osoby.

Kromě výše uvedených základních identifikačních údajů je klient dotazován na doplňující informace majetkového, finančního, pracovního, obchodního nebo jiného charakteru, které jsou pro KB nutné pro získání základního profilu klienta. KB se klienta dále dotazuje, zda je politicky exponovanou osobou (blíže viz bod VII. Definice).

IV. Kontrola klienta

KB provádí hloubkovou kontrolu klienta v rozsahu potřebném k posouzení možného rizika legalizace výnosů z trestné činnosti (praní špinavých peněz) a financování terorismu a to v závislosti na typu klienta, obchodního vztahu, produktu nebo poskytovaném obchodu.

Klient poskytne KB informace, které jsou k provedení kontroly nezbytné, včetně předložení příslušných dokladů. KB může pro účely Zákona č. 253/2008 Sb. pořizovat kopie nebo výpisy z předložených dokladů a zpracovávat takto získané informace k naplnění účelu uvedeného zákona.

V. Cílem hloubkové kontroly klienta je

- získat informace o účelu a zamýšlené povaze obchodu nebo obchodního vztahu
- zjistit skutečného majitele, pokud je klientem právnická osoba (§ 4 odst. 4 Zákona č. 253/2008 Sb.; blíže viz bod VII. Definice)
- získat informace potřebné pro provádění průběžného sledování obchodního vztahu včetně přezkoumávání obchodů prováděných v průběhu daného vztahu
- přezkoumat zdroje peněžních prostředků

KB s klientem neuzavře obchodní vztah, resp. nebude poskytnut produkt nebo služba KB, pokud se klient odmítne podrobit identifikaci nebo neposkytne potřebnou součinnost při provádění hloubkové kontroly.

© Komerční banka, a. s.

VI. Zvláštní pravidla pro provádění vkladových hotovostních operací

Před provedením vkladu v hotovosti v hodnotě převyšujícím částku 1.000 EUR nebo ekvivalentu v CZK nebo jiné měně KB zjišťuje, zaznamenává a ověřuje identifikační údaje fyzické osoby, která tento obchod provádí. Pokud fyzická osoba realizuje vklad v hotovosti v zastoupení za jinou fyzickou nebo právnickou osobu, pak je vyžadována i identifikace i tohoto třetího subjektu.

Před provedením vkladu v hotovosti v hodnotě převyšujícím částku 15.000 EUR nebo ekvivalentu v CZK nebo jiné měně KB zjišťuje zdroj (původ) finančních prostředků k této peněžní operaci.

Před provedením vkladu v hotovosti v hodnotě převyšujícím částku 1.000 EUR nebo ekvivalentu v CZK nebo jiné měně je KB povinna zjistit, zda klient (složitel) je politicky exponovanou osobou (blíže viz bod VII. Definice). U těchto obchodů je zároveň vždy zjišťován zdroj (původ) finančních prostředků.

Dle Zákona č. 253/2008 Sb. je KB oprávněna výše uvedené informace vyžadovat i u peněžních operací, které nesplňují výše uvedená limitní kritéria. Zároveň je KB oprávněna vyžadovat k ústně sděleným informacím předložení písemných dokladů.

VII. Definice

Politicky exponovanou osobou se rozumí **fyzická osoba**

a) která je, ve významné veřejné funkci s celostátní působností a to po dobu výkonu této funkce a dále po dobu jednoho roku po ukončení výkonu této funkce

b) která je k osobě uvedené v písmenu a) ve vztahu

- manžel/manželka (či jiný partnerský vztah)
- rodičovském
- děti vč. osob ve vztahu manželském (zeťové a snachy) či jiném podobném partnerském vztahu

c) která je společníkem nebo *skutečným majitelem* stejné právnické osoby, jako osoba uvedená v písmenu a), nebo je v jakémkoli jiném blízkém podnikatelském vztahu s osobou uvedenou v písmenu a), popř. je skutečným majitelem právnické osoby, popř. svěřenectví, o kterém je známo, že bylo vytvořeno ve prospěch osoby uvedené v písmenu a).

Významnou veřejnou funkcí je zejména

- hlava státu, předseda nebo místopředseda vlády

© Komerční banka, a. s.

- ministr, náměstek, asistent ministra nebo státní tajemník
- vedoucí ústředního orgánu státní správy
- člen parlamentu (např. poslanec, senátor)
- člen nejvyššího a ústavního soudu nebo jiného vyššího soudního orgánu, proti jehož rozhodnutí obecně nelze použít opravné prostředky
- člen účetního dvora a člen dvora auditorů
- člen vrcholného orgánu centrální banky
- vysoký důstojník v ozbrojených silách nebo sborech
- člen správního, řídícího nebo kontrolního orgánu podniku ve vlastnictví státu
- velvyslanec nebo chargé d´affaires
- obdobné funkce v orgánech EU nebo jiných mezinárodních organizacích
- člen řídícího, dozorčího nebo kontrolního orgánu státního podniku nebo jiné společnosti ve vlastnictví státu

Skutečným majitelem se rozumí

a) u podnikatele:

1. fyzická osoba, která fakticky nebo právně vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na řízení nebo provozování podniku tohoto podnikatele; nepřímým vlivem se rozumí vliv vykonávaný prostřednictvím jiné osoby nebo jiných osob,

2. fyzická osoba, která sama nebo na základě dohody s jiným společníkem nebo společníky disponuje více než 25 % hlasovacích práv tohoto podnikatele; disponováním s hlasovacími právy se rozumí možnost vykonávat hlasovací práva na základě vlastního uvážení bez ohledu na to, zda a na základě jakého právního důvodu jsou vykonávána, popřípadě možnost ovlivňovat výkon hlasovacích práv jinou osobou,

3. fyzické osoby jednající ve shodě, které disponují více než 25 % hlasovacích práv tohoto podnikatele, nebo

4. fyzická osoba, která je na základě jiné skutečnosti příjemcem výnosů z činnosti tohoto podnikatele,

b) u nadace nebo nadačního fondu

© Komerční banka, a. s.

1. fyzická osoba, která má být příjemcem alespoň 25 % z rozdělovaných prostředků, nebo

2. nebylo-li rozhodnuto, kdo bude příjemcem výnosů nadace nebo nadačního fondu, fyzická osoba nebo okruh osob, v jejichž zájmu byly založeny, nebo v jejichž zájmu působí,

c) u sdružení podle jiného právního předpisu (§ 20f a násl. občanského zákoníku a Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů), obecně prospěšné společnosti anebo jiné obdobné osoby a v případě svěřeneckého vztahu nebo jiného obdobného vztahu podle cizího právního řádu fyzická osoba,

1. která disponuje více než 25 % jejich hlasovacích práv nebo majetku,

2. která má být příjemcem alespoň 25 % z rozdělovaných prostředků, nebo

3. v jejímž zájmu byly založeny nebo v jejímž zájmu působí, nebylo-li rozhodnuto, kdo bude příjemcem jejich výnosů.

© Komerční banka, a. s.

Příloha C *Komerční banka: Základní shrnutí politiky proti praní špinavých peněz, financování terorismu a pravidel Poznej svého klienta* [23]

ZÁKLADNÍ SHRNUTÍ POLITIKY PROTI PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ, FINANCOVÁNÍ TERORISMU A PRAVIDEL POZNEJ SVÉHO KLIENTA

I. Základní informace o Komerční bance, a.s.

Identifikační číslo: 45317054

Sídlo: Na Příkopě 33 čp. 969, PSČ 114 07, Česká republika

Právní forma: akciová společnost

Zapsána do: Obchodního rejstříku vedeného u Městského soudu v Praze, B 1360, datum zápisu: 5. 3. 1992

Bankovní licence: udělena Českou národní bankou, č. 2003/3349/520, ze dne 28. 7. 2003

Počet zaměstnanců: cca 8 000

Počet poboček: 400

Základní předmět podnikání: korporátní, retailové a investiční bankovnictví v plném rozsahu, finanční leasing a finanční makléřství, podpůrné bankovní služby pro jí ovládané finanční instituce.

Webová adresa: www.kb.cz

Dceřiné společnosti:

- Factoring KB, a.s. (www.factoring.kb)
- Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s. (www.mpss.cz)
- KB Penzijní společnost, a.s. (www.pfkb.cz)
- ESSOX s.r.o. (www.essox.cz)
- SG Equipment Finance Czech Republic s.r.o. (www.sgef.cz)
- Komerční banka Bratislava, a.s. – pobočka zahraničnej banky (www.koba.sk)
- KB Real Estate s.r.o.
- Protos, uzavřený investiční fond, a.s.
- Bastion European Investments S.A.
- VN 42, s.r.o.
- NP 33, s.r.o.

Akcionáři:

- Société Générale S.A. 60,35%
- Chase Nominees Limited 6,15%
- Nortrust Nominees Limited 3,41%
- Other shareholders > corporate entities (1,22%) and private individuals (98,78%). Shares of Komerční banka, a.s. are traded on the stock exchange in Prague and London)

Orgán dohledu: Česká národní banka (www.cnb.cz)

Externí auditor: Ernst & Young Audit, s.r.o. (www.ey.com)

© Komerční banka, a. s.

[23] Základní shrnutí politiky proti praní špinavých peněz, financování terorismu a pravidel Poznej svého klienta: Dokumenty. In: *Komerční banka* [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: https://www.kb.cz/file/cs/o-bance/dokumenty-ke-stazeni/kb-20140919-zakladni-shrnuti-politiky-proti-prani-spinavych-penez.pdf?32412d149f805110ef99f7bc41cccf62

II. Právní předpisy

Základní zásady politiky proti praní špinavých peněz a financování terorismu vycházejí ze zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Pravidla pro zavedení politiky proti praní špinavých peněz a financování terorismu a pravidel Poznej svého klienta jsou pro banky dále specifikovány ve Vyhlášce ČNB č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Odkazy:

http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/legislativa-aml-cft

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/legalizace_vynosu/pravni_predpisy.html

V souladu s výše uvedenými předpisy musí banka:

- zavést vlastní politiku proti praní špinavých peněz a financování terorismu a pravidla Poznej svého klienta,
- identifikovat klienty, včetně povinnosti aktualizovat jejich identifikační údaje (neotvírat či neudržovat anonymní účty a neuskutečňovat obchody s shell bankami),
- provádět kontroly klientů,
- oznamovat podezřelé obchody příslušným orgánům, a to v souladu se zákonem č. 253/2008 Sb.
- požadovat stanovené informace týkající se obchodů a uchovávat je po dobu 10 let,
- zajistit proškolení zaměstnanců v této oblasti,
- prověřovat klienty a jejich transakce z pohledu možného spojení s terorismem.

III. Vnitřní předpisy banky

Za řízení politiky předcházení rizika praní špinavých peněz a financování terorismu není zodpovědný pouze odbor Compliance, který je centrálním útvarem pro oblast compliance, ale je to i povinností všech manažerů a zaměstnanců, na které se vztahují příslušné pravidla a postupy.

Komerční banka, a.s. zavedla ucelený systém pravidel, která jsou specifikována v Direktivě č. 16 "Základní zásady systému proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu" a dalších vnitřních předpisech, a která jsou zcela v souladu s výše zmíněným zákonem a Vyhláškou ČNB.

Vnitřní předpisy:

- definují základní zásady a pracovní postupy v oblasti prevence praní špinavých peněz a financování terorismu a pravidel Poznej svého klienta,
- stanoví pravidla pro identifikaci nových klientů, požadované dokumenty, prověřování klientů včetně potvrzení jejich oprávnění k obchodu, stanoví postupy pro běžné ověřování údajů klientů s ohledem na rizikovost klienta, jejich uchovávání a související odpovědnosti bankovních poradců,

© Komerční banka, a. s.

- definují používání on-line systému pro monitorování transakcí a oznamování podezřelých obchodů,
- stanoví odbor Compliance a jeho vedoucí jako základní útvar nesoucí odpovědnost za zavedení příslušných pravidel v rámci banky, včetně přímého hlášení představenstvu banky,
- stanoví úkoly, činnosti a odpovědnosti každého dotčeného útvaru banky v rámci těchto pravidel,
- vycházejí z nejlepších zkušeností skupiny SG v této oblasti,
- stanoví povinnost zavést školící program týkající se problematiky praní špinavých peněz a financování terorismu pro zaměstnance přicházející do kontaktu s klienty a jejich transakcemi, a povinnost prověřovat takovéto nezákonné aktivity minimálně jednou za období 12 měsíců,
- stanoví postupy a kontroly pro zamezení a zjištění rizika praní špinavých peněz a financování terorismu,
- zavádí postupy pro identifikaci a odhalování podezřelých transakcí,
- zakazují poskytování jakýchkoli anonymních účtů nebo udržování obchodních vztahů s shell bankami,
- stanoví pravidla pro klienty - politicky exponované osoby,
- stanoví pravidla pro prověřování klientů z pohledu možného spojení s terorismem.

Regulatorní orgány ani jiné relevantní instituce neshledaly žádné porušení pravidel proti praní špinavých peněz, legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a pravidel Poznej svého klienta.

IV. FOREIGN ACCOUNT TAX COMPLIANCE ACT (FATCA)

Komerční banka (dale jen KB) je v souladu s požadavky FATCA (zejména identifikace a reportování amerických daňových poplatníků). FATCA status KB je Reporting Model 1 FFI, GIIN: QQA6ZW.000091.ME.2003.

Praha, 19. 9. 2014

Za Komerční banku, a.s.

Tomáš Choutka

Vedoucí odboru Compliance

Tel: (+420) 95553 2005; E-mail: tomas_choutka@kb

Petr Angelis

Vedoucí útvaru Korespondenční bankovnictví

Tel.: (+420) 95553 3132; E-mail: petr_angelis@kb.cz

© Komerční banka, a. s.